

Stabrava, Pavel

Zahloubené objekty na sídlišti lidu kultury nálevkovitých pohárů v Opavě-Vávrovicích prizmatem interpretace a statistiky

In: *Moravskoslezská škola doktorských studií. Seminář 1.* Měřínský, Zdeněk (editor); Klápště, Jan (editor); 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, pp. 42-68

ISBN 9788021047495

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/127690>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ZAHLOUBENÉ OBJEKTY NA SÍDLIŠTI LIDU KULTURY NÁLEVKOVITÝCH POHÁRŮ V OPAVĚ-VÁVROVICÍCH PRIZMATEM INTERPRETACE A STATISTIKY

Pavel Stabrava

Abstrakt:

Obsahem předkládaného příspěvku je přepracovaná úvodní část referátu,¹ který pod názvem Zvířecí osteologický materiál z lokality Vávrovice zazněl v říjnu 2005 na 24. pracovním setkání k problémům neolitu a eneolitu v Rosicích u Brna. Příspěvek si tedy klade za cíl představit sídlištní objekty vávrovické lokality komplexně, nikoli pouze ve vazbách k části nálezového fondu, kterou v případě zmíněné prezentace byly zvířecí kosterní pozůstatky.

Klíčová slova:

kultura nálevkovitých pohárů – sídliště – typologie objektů – interpretace

Abstract:

Sunken Constructions of the Funnel Beaker Settlement in Opava-Vávrovice in the Light of Interpretation and Statistics

This contribution is derived from the introductory part of the joint paper Animal Osteological Material from the Vávrovice Location presented in October 2005 at the 24th working meeting devoted to the issues of the Neolithic and Eneolithic, in Rosice, near Brno. The objective of the contribution is to present settlement constructions from Vávrovice in a more comprehensive manner, not exclusively in relation to the body of finds represented, in the above lecture, by animal skeletal remains.

Key words:

funnel beaker culture – settlement – typology of constructions – interpretation

Úvodem shrňme stručně základní fakta o výzkumu, která byla obsažněji publikována již dříve (Stabrava 1997; 2000). Vávrovické sídliště lidu kultury nálevkovitých pohárů bylo objeveno při dohledu nad zemními pracemi prováděnými v souvislosti s výstavbou nového výrobního závodu Čokoládoven a. s., odštěpného závodu Opavia. Ihned po zjištění prvních reliktních pravěkých sídlišť byl zahájen záchranný archeologický výzkum, který se odehrával v rozsáhlé ploše 9,4 ha od června do října roku 1996.

Lokalita se nalézá v geograficky příhodné a v pravěku intenzivně využívané oblasti Opavska, kterou je geomorfologický podcelek Poopavská nížina (Czudek 1972). Pro toto území je charakteristická výrazná akumulace kvartérních spraší a při dolním toku řeky Opavy též fluvialních teras a údolních niv. Poloha sídliště, situovaného v polní trati „Krásné pole“, je charakteristická pro danou oblast: leží na nevýrazné terénní vlně, která se

svažuje k východu – tedy do údolní nivy řeky Opavy – pozvolněji pak k jihovýchodu a jihu. Nejvyšší bod lokality se nalézá v její západní části a je v 280 m n. m. Vzdálenost k již zmíněné řece Opavě zde činí asi 1 km.

Výzkum probíhal v relativně dobré součinnosti se stavebními aktivitami investora, nicméně pod jejich tlakem. Intenzivní kontrolou skrývkových prací bylo postupně objeveno 160 (respektive 177, počítáme-li v terénní fázi výzkumu nerozpoznané superpozice) samostatných zahloubených sídlištních objektů. Na ty se nyní zaměříme pozorněji.

Především je třeba zdůraznit, že objekty zkoumané na vávrovické lokalitě nelze chápat jako stejnorodý, chronologicky současný soubor. Naopak, zcela zřetelně zde vystupují náznaky temporální vrstevnatosti, o čemž svědčí i poměrně častý výskyt superponovaných objektů (16). Etapovitěmu osídlování lokality nasvědčují rovněž i nejméně dvě relativně samostatné kumulace objektů – v blízkosti temene terénní vlny a v prostoru jihovýchodního rozšíření budované výrobní haly. Vedle toho je třeba vzít v úvahu skutečnost, že sídlištní struktury se budou nepochybně vyskytovat i v severovýchodní a východní části polní trati, která nebyla výstavbou dotčena a tudíž ani zkoumána. Přesvědčivě to dokazuje právě kumulace objektů na temeni terénní vlny, které se nacházejí zároveň v těsné blízkosti hranice skryté plochy.

Z hlediska vnější morfologie objektů můžeme konstatovat, že statisticky charakteristickým objektem sídliště byla jáma víceméně kruhovitěho půdorysu s průměrem ústí oscilujícím mezi 100–200 cm, výrazně podseknutými stěnami a rovným, respektive mísovitým dnem. Z tohoto schématu se vymykají v podstatě pouze hliníky, které ovšem byly hloubeny nahodile a víceméně bezplánovitě. Pokusy interpretovat zahloubené objekty na pravěkých sídlištech narážejí v mnoha případech na řadu problémů. Nejinak je tomu i v případě sídliště ve Vávrovicích. Musíme si totiž především uvědomit, že naše interpretace a představy o jejich účelu se opírají jednak o dedukci, vycházející z nálezových okolností, jednak o dobově determinovaná racionální schémata („podobá se to něčemu co znám“) a rovněž o poznatky z etnografických pozorování. Přesto však některé objekty svým pouhým vzhledem kladou více otázek než poskytují odpovědi. Jak již bylo řečeno, převážná část objektů na sídlišti má kruhovitý, respektive oválný půdorys. Je možno si položit otázku, zda tento výběr půdorysného schématu byl dán pouze utilitárními důvody, snahou o minimalizaci podílu lidské práce při vytváření objektu, či zda může mít tato volba i jiné, méně racionální pozadí. Žádný z objektů na sídlišti, ani související nálezové okolnosti, bohužel na tuto otázku odpověď neposkytly. Při úvahách nad kvantitativním zastoupením jednotlivých typů objektů musíme zohlednit ještě jeden důležitý faktor, kterým je technologie skrývkových prací. Všechny objekty zkoumané na sídlišti byly klasicky zachyceny až v úrovni pod-

1 Společný referát s kolegyní Miriam Nývltovou Fišákovou z Archeologického ústavu AV ČR v Brně, které touto cestou znovu děkují za pečlivou analýzu osteologického materiálu z referované lokality.

loží. Vyskytovaly-li se zde objekty, které svým hloubkovým maximem do podloží nezasáhly, byly nenávratně ztraceny. To je ovšem obecný problém záchranných výzkumů, nikoli pouze toho vávrovického.

Z hlediska jejich potenciální funkce můžeme zmíněné sídlištní objekty rozlišit do několika skupin:

- A. Objekty sídelní
- B. Objekty depozitní (zásobnice)
- C. Objekty s hospodářskou, výrobní či zpracovatelskou funkcí
- D. Objekty se speciální funkcí
- E. Objekty nesnadno interpretovatelné

A. OBJEKTY SÍDELNÍ

Výzkum v ploše vávrovického sídliště přinesl objev jediného půdorysu domu kúlové konstrukce (obr. 1). Byl tvořen celkem 16 kúlovými jamkami a 4 další se nacházely v jeho blízkosti tak, že tvořily jedinou linii s čelní stěnou domu (3 na jedné straně a 1 na druhé). Jeho rozměry byly následující: osa domu měřila 14 m, čelní strana, orientovaná k JV, byla široká 6 m a strana zadní 4,5 m. Jamky K3, K10, K14 a K19, jež jsou pozůstatky po kúlech nesoucích sedlovou střechu, jsou umístěny na přímce v pravidelných, zhruba čtyřmetrových rozestupech. Dům byl tedy čelem orientován k dopolednímu slunci a měl klasický trapézovitý půdorys. Pouze kúlová jamka K14 obsahovala v černošedém hlinitém zásypu atypický keramický střep a drobný hrotitý ústěp ŠI. Otopné zařízení či ohniště nebylo uvnitř ani v blízkosti domu zachyceno. Co znamenají stopy po kúlech v linii čelní stěny (K1, K5, K6 a K7) není příliš jasné, situace však sugeruje představu možné ohrady či plotu. Zjištění pouze jediného domu uvedeného typu na plošně poměrně rozsáhlém sídlišti poněkud překvapuje, stále je ovšem nutno mít na zřeteli, že výzkumu nebyla podrobena jeho celá plocha.

Je velmi pravděpodobné, že sídelní funkce na vávrovickém sídlišti měly i jiné objekty.² Jednak lze o této interpretaci uvažovat u kruhovitých objektů s průměrem ústí 2 m a větším, zejména těch, které jeví nejvyšší míru pečlivosti při vypracování stěn a den (víceméně rovných). Jelikož u žádného z takových objektů nebyly nalezeny stopy po souvisejících konstrukcích (snad s problematickou výjimkou obj. 96), lze mít za to, že ty byly velmi jednoduché, patrně kuželovitého tvaru a jejich spodní partie mohly být pouze zatíženy kameny či přisypány hlínou. Na sídlišti mohly zároveň existovat objekty, jejichž konstrukce byly pouze povrchové a do podloží nezasáhly vůbec. K této úvaze mě vede především existence několika otevřených ohnišť, která se na ploše sídliště vyskytovala bez zřejmé vazby k nějakému zahloubenému objektu.

Kromě uvedeného domu kúlové konstrukce lze podle výše uvedených kritérií hypoteticky uvažovat o sídelní funkci u těchto objektů: 2, 11, 30, 96, 119–121, případně i 63, 69 a 86.

2 Naopak je třeba vzít v úvahu, že samotná kúlová stavba nemusela mít nutně funkci obytnou, ale například pouze shromažďovací. Podobné stavby nacházíme u severoamerických indiánů, novozélandských Maorů a dalších kmenových společností.

B. OBJEKTY DEPOZITNÍ (ZÁSObNICE)

Dlužno předeslat, že ani v jediném případě nebyl objeven objekt se stopami depozice obilovin či jiných poživatin. Jedinou výjimkou je objekt č. 50 (rozměry: 150x130 cm, hl. 100 cm, podseknuté stěny a rovné dno), který při dně obsahoval přední půlku dobytčete s hlavou na složených nohách. Zásyp navíc obsahoval značné množství mazanice a uhlíků. Kromě nabízející se interpretace zásobního sklípku s masem nelze vyloučit ani možný magicko-rituální kontext uvedeného nálezu.

Do uvedené kategorie řadím – bez ohledu na obsah zásypu – objekty charakteristického tvaru: s pravidelně kruhovitým ústím o průměru kolem 1 m, pečlivě vypracovanými, podseknutými stěnami a rovným, respektive mísovitým dnem. Tato kritéria na sídlišti splňují následující objekty: 4, 17A, 17B, 31, 35, 39 (v hliníku), 50, 60, 76 (v hliníku), 78, 88, 89, 131.

C. OBJEKTY S HOSPODÁŘSKOU, VÝROBNÍ ČI ZPRACOVATELSKOU FUNKCÍ

Do této kategorie řadím objekty, které vykazují přítomnost pozůstatků výrobní a zpracovatelské činnosti. Není jich bohužel mnoho a situace je navíc komplikovaná tím, že spíše zřídka je možno jednoznačně rozhodnout, zda uvedené pozůstatky mají k objektu primární vazbu, či se do něj dostaly druhotně se zásypem. Do této kategorie lze s určitou rezervou zařadit objekty s kamennými drtidly a zmotěrkami při dně či ve výstupcích na stěnách (např. obj. 68, 76 a 98) a dále objekt č. 49, kde bylo nalezeno enormní množství kamenné štípané industrie – bezmála tři desítky ústěpů, artefaktů i debitáže. Objekt tedy minimálně jednorázově mohl sloužit jako „dílna“ štípače sílexových nástrojů. Podobně, avšak spíše k potravinářským aktivitám (drcení obilí) mohly sloužit zahloubené kruhové jámy v hlinících 76 a 99 (zde jako samostatný obj. 98).

D. OBJEKTY SE SPECIÁLNÍ FUNKCÍ

Mezi objekty této kategorie řadím ty, které tvořily jakousi pravěkou „infrastrukturu“ sídliště, respektive měly naprosto ojedinelý způsob využití. Patří sem především hliníky. Tyto objekty, často plošně značně rozsáhlé, jsou charakteristické svým nepravidelným půdorysným schématem a několika (nejméně dvěma) hloubkovými maximy. Primární funkcí těchto objektů byla těžba správe k hrnčířským a stavebním účelům. Poměrně častou funkcí sekundární bylo využití těchto objektů k ukládání odpadu vyprodukovaného na sídlišti. Tuto skutečnost dokládá i tabulka, která sumarizuje nálezový fond v rámci jednotlivých typů objektů s vyjádřením průměrného počtu jednotek na objekt (srv. tab. 3). Hliníky s počtem jednotek 39, respektive 27 (viz dvojí metodika výpočtu v legendě k tabulce), na jeden objekt v tomto přehledu jednoznačně vedou. Nicméně tato situace může být pochopitelně ovlivněna i faktem, že hliníky jsou velké a pojmu větší kapacitu splachového materiálu. Těžko potom rozhodnout, jaké množství nálezů se do těchto objektů dostalo intencionálně (vhozením) a kolik v důsledku přirozených postdepozitních procesů. V několika případech se na sídlišti vyskytly v hlinících „zapuštěné“ regulérní kruhové zahloubené objekty (3, 39, 46, 68, 76, 98–99, 113 a 116). Pro naprostou stejnorodost zásypu nelze rozhodnout, zda se jedná o prosté superpozice chronologicky nesoučasných

počet jednotek	objekty
01–10	5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 18, 21, 23, 24, 26, 29, 30, 31, 32, 35, 37, 40, 41, 50, 52, 53, 54, 55, 58, 59, 60, 63, 65, 67, 70, 71, 72, 75, 77, 80, 81, 83, 84, 86, 87, 88, 91, 92, 96, 98, 100, 101, 104, 109, 111, 113, 114, 115, 118, 120, 121, 122, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 132, K14
11–20	1, 2, 8, 19, 33, 36, 45, 61, 62, 64, 66, 68, 69, 82, 102, 116
21– 50	4, 16, 17, 25, 42, 46, 47, 51, 76, 90, 99, 103, 112, 119
51–100	39, 43, 48, 89, 117
<100	3, 49

Tab. 1. Frekvence výskytu keramiky v objektech.

Tab. 1. Häufigkeit des Keramikvorkommens in den Objekten.

kategorie	kod	objekty	celkem	%
velké kruhové	1	2, 20, 21, 22, 25, 37, 42, 45(s), 46(s), 47, 49, 54, 58, 59, 61, 63, 65, 66, 68(s), 69, 71(s), 77, 82, 85, 86, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 102, 104, 111, 113(s), 114A, 114B, 116(s), 118, 120, 121, 122, 124, 125, 128, 129A, 129B, 130	49	28
malé kruhové	2	3(s), 12, 16A, 16B, 24, 28, 34, 36, 53, 57, 67, 70, 110, 127	14	8
plytké mísovité	3	1, 6, 7, 9, 10, 11, 13A, 13B, 14A, 14B, 15, 23, 26, 27, 29, 32, 38, 40, 44, 45(s), 51A, 51B, 52, 55, 56, 62, 71(s), 73, 74, 79, 87, 90, 93, 100, 101, 106, 107, 108, 109, 115, 119, 123, 132	43	24
vakovité	4	4, 17A, 17B, 31, 35, 39(s), 50, 60, 76(s), 78, 88, 89, 131	13	7
nepravidelné	5	3(s), 5, 8, 18, 19, 33, 39(s), 43, 46(s), 48, 64, 68(s), 72, 75, 76(s), 80, 81, 99, 103, 112, 113(s), 116(s), 117	23	13
kulové jámy	6	K1 – K28	28	16
zvláštní	7	3A	1	1
nezařaditelné	8	30, 41, 83, 84, 105, 126	6	3
celkem			177	100

(s) superpozice dvou objektů různých typů evidovaných pod jedním číslem

17A, 17B superpozice dvou objektů stejného typu evidovaných pod jedním číslem

Tab. 2. Typologické zastoupení objektů.

Tab. 2. Typologie der vertretenen Objekte.

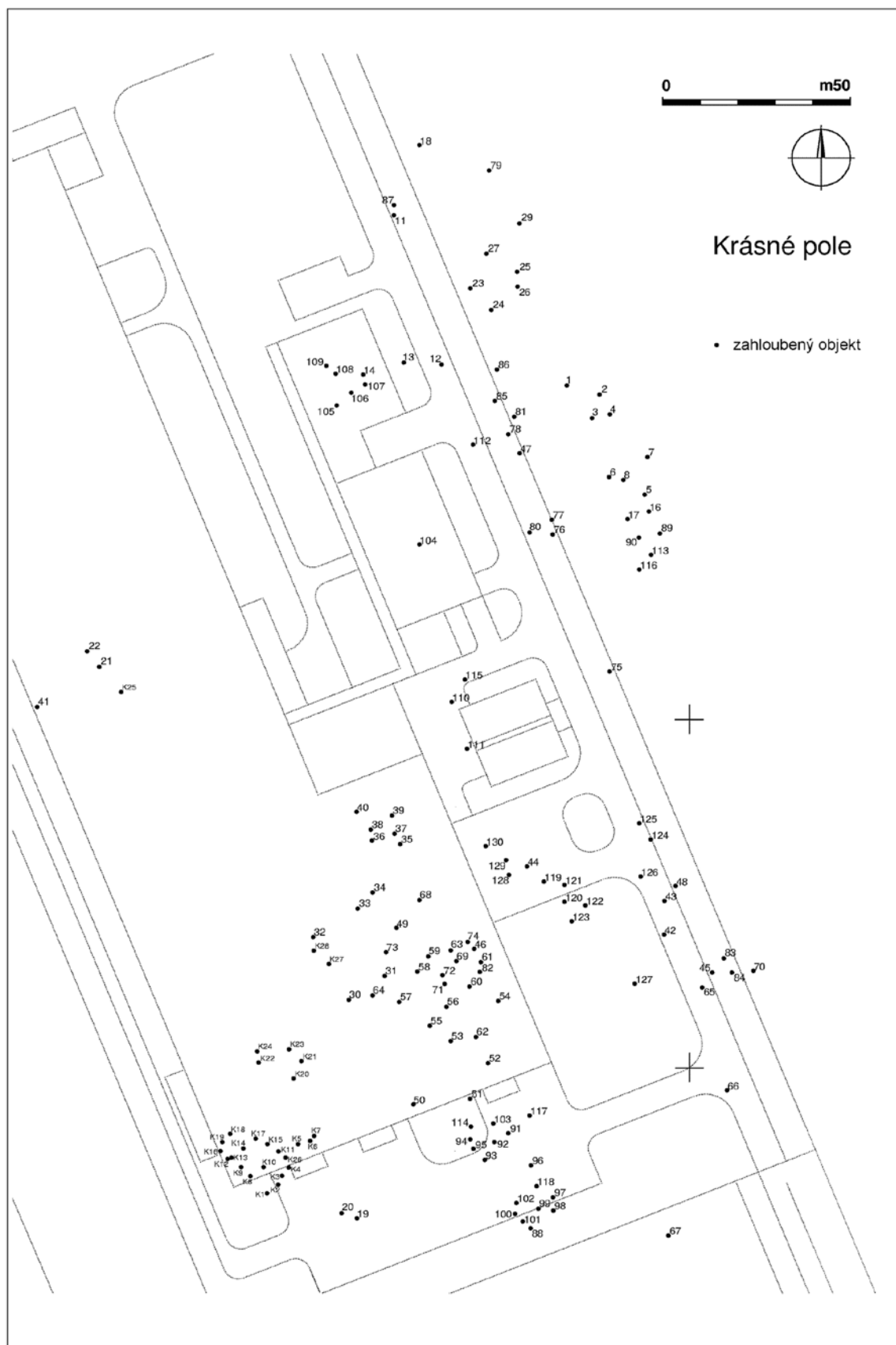
Typ objektu	Suma jednotek	Průměr na objekt – A	Průměr na objekt – B
1	648	13,2	8,4
2	375	26,8	4,6
3	209	4,9	4,2
4	235	18,1	16,5
5	894	38,9	27,2
6	1	0,04	0,0
7	-	-	-
8	6	1,0	1,0

A: Do výpočtu jsou zahrnuty všechny objekty daného typu a všechny nálezové jednotky.

B: Pro výpočet jsou eliminovány 2 objekty – s nejvyšším a nejnižším počtem nálezových jednotek.

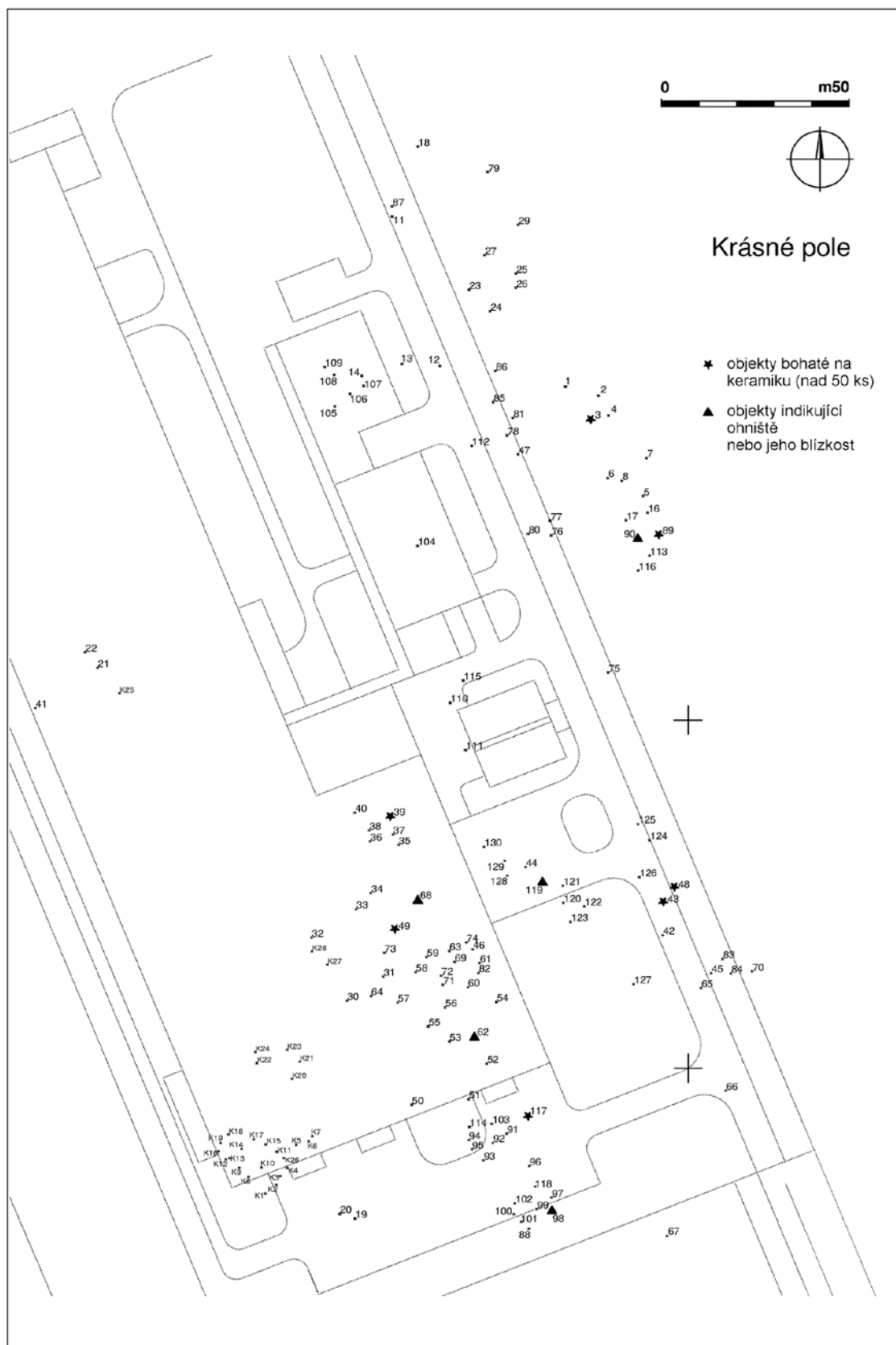
Tab. 3. Průměrná četnost keramiky v jednotlivých typech objektů.

Tab. 3. Durchschnittliche Häufigkeit von Keramik in den einzelnen Objekttypen.

Obr. 1. Opava-Vávrovice. Sídliště KNP – prostorová distribuce zahlobených objektů v rámci zkoumané plochy.

Abb. 1. Opava-Vávrovice. Trichterbecherkultursiedlung – räumliche Verteilung der eingetieften Objekte im Rahmen der untersuchten Fläche.

Obr. 2. Opava-Vávrovice. Objekty s nejbohatším zastoupením keramického materiálu a objekty indikující ohniště nebo jeho blízkost.
 Abb. 2. Opava-Vávrovice. Objekte mit dem größten Keramikvorkommen und Objekte mit Hinweisen darauf, daß sich in ihnen oder in ihrer Nähe Feuerstellen befanden.

objektů, či zda před sebou máme v těchto případech jediný funkční komplex. Domnívám se, že se na vávrovicím sídlišti vyskytují zástupci obou uvedených alternativ. Prostorovou „symbiózu“ zahloubeného objektu s hliníkem si lze velice dobře představit například v případě výrobní jednotky specializované na hrnčířskou produkci. Jednoznačný důkaz spojení zdroje suroviny s výrobním procesem však na sídlišti schází. V souvislosti s prvou alternativou však lze uvést zajímavý příklad objektu č. 76. Jedná se o rozsáhlý hliník nepravidelně trojúhelníkovitého tvaru s největší vzdáleností protilehlých stran 5,2 m. Kromě množství menších nepravidelných zahloubenin o různých hloubkových úrovních (v rozmezí 30–64 cm od úrovně skřívky) obsahoval i čtyři větší jámy poněkud pravidelnějšího kruhového tvaru. Z nich nejsevernější, o průměru cca 180 cm, měla ve své východní části nálevkovitě seříznuté ústí, vakovitě podseknuté stěny a víceméně rovné dno. Zhruba uprostřed této jámy ležela na zemi masivní kamenná zrnotěrka a těsně při stěnách – na východní a západní straně – byly nalezeny velké kumulace keramického střepevého materiálu, u něhož od počátku nebylo pochyb, že se jedná o pozůstatky dvou nádob, které se do objektu dostaly vcelku a byly destruovány až tlakem zásypu. Obě bylo možno dobře rekonstruovat. Ukázalo se, že jde o amfory lahovitěho tvaru. První (inv. č. 17719–1663/96), vysoká 40,7 cm, má vysoké hrdlo prohnutě kuželovitého tvaru s jednoduše zaobleným okrajem. Tělo nádoby má vejčitý charakter s horní oblou výdutí, na které jsou umístěna 3 masivní tunelovitá ucha. Tato nádoba je dochována prakticky kompletně. Druhé nádobě (inv. č. 17719–1664/96), o dochované výšce 35,5 cm, schází ono vysoké hrdlo. Charakter výdutě je spíše situlovitý. I na ní se vyskytují tři tunelovitá ucha. Obě nádoby mají povrch bez výzdoby a spíše hladší, rovné podstavy a hnědě okrovou barvu výpalu. V hliníku se vedle uvedených nálezů vyskytovaly další keramické zlomky, mazanice, sílexové úštěpy i zvířecí kosti (tur domácí, ovce domácí). Jelikož nádoby i zrnotěrka jsou spíše důkazem „potravinářských“ aktivit, máme v případě objektu č. 76 před sebou spíše případ superpozice objektů, respektive sekundárního využití existujícího hliníku.

Neméně zajímavými zástupci této kategorie objektů jsou i související objekty č. 3 a 3A. Tyto tvoří funkční jednotu a jsou dokladem určité rafinovanosti pravěkého uživatele, který z nějakého důvodu potřeboval vybudovat podzemní úkryt. Objekt 3A nemá mezi sídlištními objekty ve Vávrovicích obdobu a nepochybně je raritní i v širším územním kontextu KNP. Jedná se totiž o objekt, který by byl v rámci terminologie středověké archeologie označen nejspíše jako loch. Celková situace obou objektů vypadala následovně: objekt č. 3 (rozměry: 450x230 cm, orientace: SZ–JV, hloubka: 60–160 cm) se v počátcích zkoumání jevil jako nepravidelně modelovaný protáhlý hliník. Na jižním konci se nalézala nepravidelná mísovitá zahloubenina o průměru cca 180 cm a hloubce 60 cm, na konci severním pak byl (patrně druhotně) zapuštěn objekt kruhového půdorysu s výrazně podseknutými stěnami a rovným dnem o průměru ústí cca 160x190 cm a hloubce 100 cm. Průměr objektu při dně činil cca 220 cm. V severovýchodní části objektu byla při konečném začištění objektu zachycena jakási „kapsa“ vyplněná zásypem, která byla zpočátku považována za prostou nepravidelnost objektu, či za jakýsi malý výklenek. Záhy se však začalo ukazovat, že v těsném sousedství objektu č. 3 je mnohem větší zasypaná dutina, což potvrdila i sonda pedologickou tyčí. V úrovni skřívky nad

touto dutinou však sprašové podloží nejevilo známky sebemenšího narušení. Protože se však preparace objektu, který dostal evidenční číslo 3A, nedala z prostoru sousedícího objektu č. 3 technicky zvládnout – oba objekty spojoval „průchod“ v šířce 70 cm a výšce 30 cm – bylo přistoupeno k odkrytí objektu shora.

Objekt č. 3A měl kruhovitý půdorys (rozměry: 182x170cm, orientace: SSV–JJZ, výška: 50 cm) a byl vypracován poměrně pečlivě. Technicky se jednalo o vydlabání podzemní prostoru na způsob samonosné „klenby“. Uvážíme-li, že daný objekt byl hlouben pod zemí a ze sousedního objektu (jehož byl jakýmsi utajeným příslušenstvím), musíme konstatovat, že máme před sebou technicky a nepochybně i časově velmi náročné dílo. Z hlediska rozměrů objektu č. 3A a zejména spojovacího prostoru s objektem č. 3 se jeví jako velmi pravděpodobné, že na jeho vytvoření pracoval člověk velmi malého vzrůstu nebo přímo dítě. Co a před kým objekt č. 3A původně ukrýval a jak byl vstup do něj maskován se můžeme jen dohadovat. Materiál ze zásypů obou objektů je standardní a nic specifického k řešení dané otázky nepřináší. Určitým kuriózem však je skutečnost, že v obou objektech byly nalezeny půlky dvou různých keramických přeslenů.

Do této kategorie objektů můžeme zařadit i jednotlivá na sídlišti zachycená ohniště. Oproti ostatním je interpretace těchto objektů jednoznačná. Otevřená ohniště³ se v prostoru sídliště nacházela jednak samostatně, jednak v zahloubených objektech. Ve většině případů nebyla nijak speciálně upravována a je dosti pravděpodobné, že alespoň u některých jde o ohniště jednorázová. Samostatná ohniště mohou být určitou indicií pro existenci sídelních objektů, jež po sobě v terénu nezanechaly žádné jiné stopy. Detailní studium těchto souvislostí nebylo v podmínkách záchranného výzkumu možné. Řešení uvedeného problému by se totiž neobešlo bez podrobného studia nadložních kulturních vrstev za použití specializovaných analýz. Bude ovšem užitečné samostatně řešit otázku kvantitativní architektury archeologických nálezů v závislosti na vzdálenosti od jednotlivých ohnišť. Samostatným problémem jsou pak ohniště v zahloubených objektech. Většinou je však nenacházíme na dně objektů, ale již na vrstvě zásypu. Tato skutečnost dokládá, že uvedené objekty ve většině případů nezakrývaly jednorázově. Zároveň jde o doklad reutilitizace těchto objektů. Otevřená ohniště v hlinících mohou být zároveň dokladem aktivit souvisejících s výrobou keramiky (její primární sušení). Umístění ohniště pod úroveň terénu mohlo mít samozřejmě mnoho důvodů – například se zde za větrného počasí mohl snáze rozdělávat oheň, případně mohlo jít o jednodušší umístění nějaké konstrukce nad ním. Samostatnými ohništi na vávrovicím sídlišti byly pravděpodobně objekty č. 62, 90 a 119. Ohniště v zahloubeném objektu se vyskytovalo v případě č. 68 a soujámí 98–99. Tento naposledy uvedený objekt si zaslouží pozornost i z jiného důvodu. Byl plošně poměrně rozsáhlý, takže byl v počátku výzkumu indikován jako hliník. Výzkumem však byla zjištěna složitější struktura. Stěny a dno objektu nebyly vypracovány se zvláštní pečlivostí, celý zahloubený objekt má proti ostatním hliníkům pravidelnější tvar, a to zhruba obdélníkový o rozměrech 680x340 cm a je delší osou orientován ve směru SV–JZ, dno objektu v ploše osciluje mezi krajními hodnotami 50–84 cm. V severním „nároží“ tohoto hliníku byl zapuštěn hluboký kruhovitý objekt se šikmými stěnami a rov-

3 Na zkoumané části sídliště nebyl nalezen ani jediný relikv konstrukce uzavřené pece.

ným dnem. Průměr jeho ústí činil cca 220 cm, hloubka dosáhla 240 cm pod úroveň skryté plochy. Jednalo se jednoznačně o nehlubší jámu zachycenou na sídlišti. Není bez zajímavosti, že se uvedený objekt nalézal relativně blízko výše uvedené stavby kůlové konstrukce – 65 m před její čelní stranou, směrem na VJV. Vzhledem k nejistotě, zda se jedná o jeden funkční celek nebo superpozici, obdržel objekt dvě čísla: č. 98 pro kruhovou hlubokou jámu a č. 99 pro obdélnou zahloubeninu. Odděleně byly evidovány i jednotlivé nálezy z obou částí objektu. Výše v textu uvedené ohniště se nalézalo asi 40 cm nad zachyceným dnem objektu č. 98. Značné množství mazanice se nalézalo i v jeho záspy. Kromě toho se v JZ stěně jámy, těsně pod jejím ústím, vyskytoval malý výklenek, v němž vedle sebe ležely dvě části kamenné zrotěrky. V záspy obou objektů bylo nalezeno cca 70 samostatných nálezů, převážně keramických zlomků, dále ŠI, zvířecí kosti, kameny, uhlíky a dokonce drobná bronzová(?) puklička, jejíž chronologická souvislost s objektem je však sporná – spíše se jedná o předmět zavlečený sem z povrchu půdní faunou. Interpretace tohoto objektu není rozhodně jednoznačná. Poměrně pravidelný čtyřhranný půdorys (se zaoblenými rohy) by mohl nasvědčovat tomu, že zahloubený objekt byl zastřešen a plnil nějakou speciální funkci. Této interpretaci na druhou stranu odporuje nerovnost dna objektu a chybějící stopy po kůlech nesoucích střechu. V souvislosti s interpretačními úvahami je nutno zmínit i možnost, že se v případě objektu č. 98 jednalo o studnu, popřípadě cisternu. Této možnosti by odpovídala hloubka jámy i její tvar. Bez zajímavosti není v těchto souvislostech ani přímé pozorování daného objektu během samotného výzkumu. Ten byl na daném místě prováděn v samém závěru záchranného výzkumu, v pozdním podzimu, který byl bohatý na dešťové srážky. Právě voda, která se permanentně zdržovala na dně objektu, bránila minuciózní preparaci jeho dna a byla zdrojem pochyb, zda jeho dosažená úroveň odpovídá původnímu stavu. Samozřejmě vyvstává otázka, jak souvisí s potenciální cisternou další nálezné okolnosti – zejména ohniště a výklenek se zrotěrkou. Jako nejpravděpodobnější se jeví interpretace, že objekt byl multifunkční – svou funkci měnil v čase asi v této posloupnosti: hliník – hliník a studna (cisterna) – odpadní jáma – objekt s provozem ohniště či nějaké primitivní pece⁴ – objekt zpracovatelského charakteru (drcení obilovin, popřípadě jiných surovin). Autor těchto řádek nezasílá, že jde o čistý teoretický konstrukt. Nicméně nálezné okolnosti jsou obecně na vávrovickém sídlišti poměrně skoupé na jednoznačné informace. To je způsobeno jednak nerozpoznáním některých souvislostí v důsledku plošné skrývky nadložních kulturních vrstev, jednak relativně chudou „výbavou“ jednotlivých objektů z hlediska movitých nálezů. Vezmeme-li v potaz, že drtivá většina zachycených struktur neměla pravděpodobně sídelní funkci a materiál se do jam dostával převážně druhotně, je situace pro verifikovatelné interpretace poměrně tristní. Přestože, jak již bylo výše popsáno, nebylo sídliště prozkoumáno v celém rozsahu, zůstává zářajícím faktem absence některých kategorií nálezů – a to jak movitých, tak i nemovitých.⁵ Z těchto skutečností se dá vyvozovat minimálně

jeden závěr: jednotlivé osadnické vlny⁶ opouštěly sídliště v klidu a z vlastní vůle a všechny cennější (mysleno zejména z hlediska výrobní náročnosti) předměty si odnášely s sebou.

Jako poslední zástupce objektů se speciální funkcí uvádím v kontextu vávrovického sídliště objekty vpravdě nejzajímavější a informačně nejpřínosnější – sídlištní jámy s lidskými inhumacemi. Ty zde byly zachyceny celkem tři, a to jako objekty č. 63, 69 a 86. Vedle toho byly zlomkové lidské kosterní pozůstatky získány z objektů č. 64, 91, 96, 98.

V objektu 69 byl objeven dvojpohřeb ženy a dítěte, v objektech 63 a 86 bylo pohřbeno po jednom dítěti. Každá z koster byla vůči světovým stranám orientovaná jinak. Ve dvou případech ležel pohřbený jedinec na levém boku (žena i dítě v objektu 69), v dalších dvou na zádech (dítěti z objektu 63 a 86). Hlava dítěte z objektu 63 byla natočena tváří k východu, žena z objektu 69 hleděla k severozápadu a u zbylých dětí se o orientaci obličeje ke světovým stranám nedá hovořit. Podíváme-li se na objekty s lidskými pozůstatky v rámci celého prostoru vávrovického sídliště, vidíme, že objekty 63 a 69 spolu těsně sousedí a nacházejí se poblíž pomyslného centra jižní sídelní kumulace. Objekty s dílčími lidskými pozůstatky pak tvoří jakousi řadu při jejím okraji. Objekt 86 je soliterní a patří k sídelní kumulaci severní.

Pohřby na vávrovickém sídlišti a jejich duchovní pozadí si zaslouží vlastní studii, v tomto příspěvku se jimi zabývám pouze ve vztahu k objektům, ve kterých byly nalezeny. Objekty č. 63, 69 a 86 neuvádím v samostatné kategorii (objekty s pohřební funkcí) záměrně. Pohřby na sídlišti KNP (a obecně pravěkých) nejsou nijak ojedinělým, rozhodně však z hlediska interpretace nikterak jednoznačným fenoménem. Celková nálezná situace přesvědčivě ukazuje, že uvedené zahloubené objekty nejsou hroby v tradičním smyslu chápání. Podívejme se na ně z hlediska jejich prosté morfologie. Co je na nich nápadně především, je fakt, že jsou vzhledem ke svému účelu prostorově předimenzované. Oválná jáma č. 63 měla rozměr 260x245 cm a do podlahy byla zahloubena 90 cm. Delší osa byla orientována ve směru V–Z. Stěny objektu byly podseknuty, dno rovné. Kostra asi pětiletého dítěte ležela při jeho západní stěně a byla orientovaná ve směru S–J. Mezi dítětem, ležícím na zádech, a stěnou objektu stály tři keramické nádoby (dva džbánky, hrnec), čtvrtá (koflík) byla uvnitř hrnce. Asi uprostřed objektu byla dále nalezena pažní kost tura domácího. Záspoj objektu obsahoval vedle keramických zlomků sílexové úštěpy a kosterní fragmenty ovce či kozy.

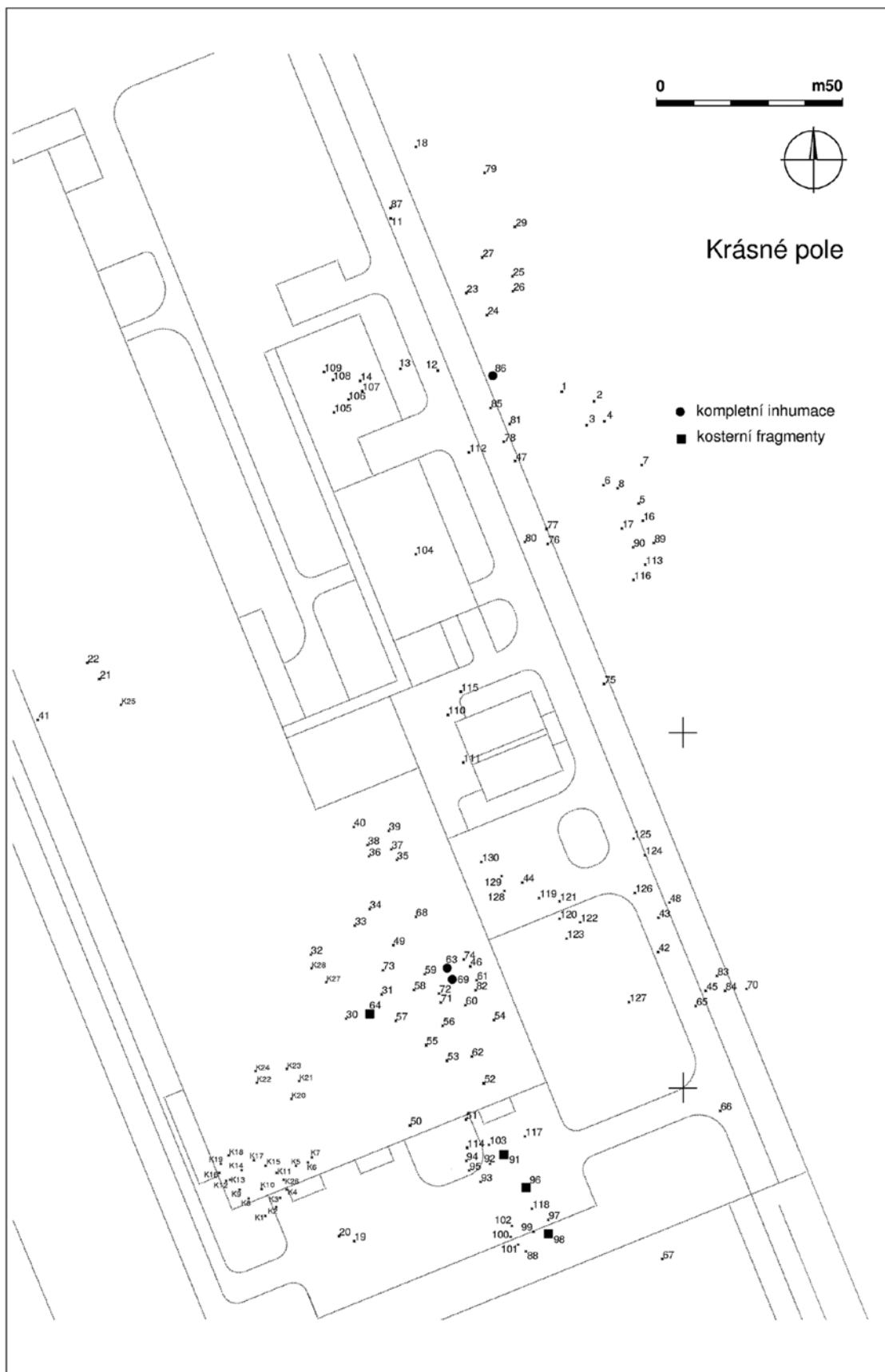
Objekt č. 69 měl pravidelně kruhovitý půdorys o průměru ústí cca 200 cm, hloubku 100 cm, mírně podseknuté stěny a rovné dno. Obsahoval pozůstatky dvou lidských jedinců: asi 160 cm vysoké ženy neurčitelného stáří a asi 100 cm vysokého čtyřletého dítěte. Kostra ženy uložené ve skrčené poloze byla orientována ve směru JZ–SV, její tvář byla obrácena k SZ. Téměř zcela strávená kostra dítěte ležela uprostřed objektu v ose SSZ–JJV. Z toho, že kostra dítěte byla v objektu uložena minimálně o 10–15 cm výše a kostra ženy jeví mírné znaky narušení, usuzují, že pohřby nebyly současné. Lze jen litovat, že lidské kosterní

mentu kamenného sekeromlatu nebyly zde zachyceny žádné další artefakty kamenné broušené industrie. Mezi zaznamenanými kategoriemi objektů zase úplně schází doklady existence pecí.

6 Předpokládám, že prostor sídliště byl osazován lidem KNP v několika vlnách – svědčí o tom jednak prostorové rozložení objektů, které se koncentrují do několika „jader“, jednak jejich poměrně časté superpozice (9 % z celkového počtu objektů).

4 Nelze ovšem pominout možnost, že vrstva se spáleným dřevem, uhlíky a mazanicí je pouze výmetem z blízkého otopného zařízení a do objektu č. 98 se dostala druhotně.

5 Až na několik málo výjimek, souvisejících v drtivé většině s několika sídlištními pohřby, nebyly na zkoumané části sídliště nalezeny ve větší míře plně rekonstruovatelné nádoby. Až na jediný případ týlního frag-

Obr. 3. Opava-Vávrovice. Objekty s lidskými pozůstatky.

Abb. 3. Opava-Vávrovice. Objekte mit sterblichen Überresten von Menschen.

pozůstatky z vávrovického sídliště byly dochovány ve vysokém stupni degradace (v některých případech antropologický rozbor⁷ hovoří o „stínech“ kostí), a nelze je tedy podrobit testu DNA s cílem zjistit případný příbuzenský poměr pohřbených jedinců. Kromě inhumací byly v objektu č. 69 nalezeny torzovité nádoby (u dítěte malá amfórka, u ženy pak baňatý džbánec s jedním uchem a vysokým hrdlem a také dvouuchý hrnec), zvířecí čelist, sílexové úštěpy a kamenné závaží. Není bez zajímavosti, že objekty č. 63 a 69 leží jen 180 cm od sebe a mají téměř shodné tvarové a rozměrové rysy. Poslední z objektů, obsahujících kosterní lidské pozůstatky, objekt č. 86, byl od předchozích dvou poměrně značně vzdálen směrem na SSV a náležel ke kumulaci jam při temeni terénní vlny (severní sídelní kumulace). Byl pravidelně kruhovitý o průměru 210 cm a 100 cm hluboký. Měl kolmé stěny a rovné dno. Přibližně v jeho středu byly zachyceny opět skoro zcela strávené kosterní pozůstatky zhruba čtyřletého dítěte, ležícího na zádech a s nohama výše než hlava (orientace V–Z). V této souvislosti, a spolu s faktem, že dítě leželo nikoli na dně objektu, nýbrž už na vrstvě zásypu, jeví se jako velmi pravděpodobné, že ostatky dítěte byly do objektu spíše vhozeny než uloženy. Přesto dítě zřejmě dostalo hrobovou výbavu či milodar – při jeho pravé ruce ležela na boku téměř nepoškozená velká hrncovitá nádoba. Navíc byla v SSZ části objektu nalezena úplná kostra štěněte, jehož až pietní uložení kontrastuje s pohřbem dítěte.

E. OBJEKTY NESNADNO INTERPRETOVATELNÉ

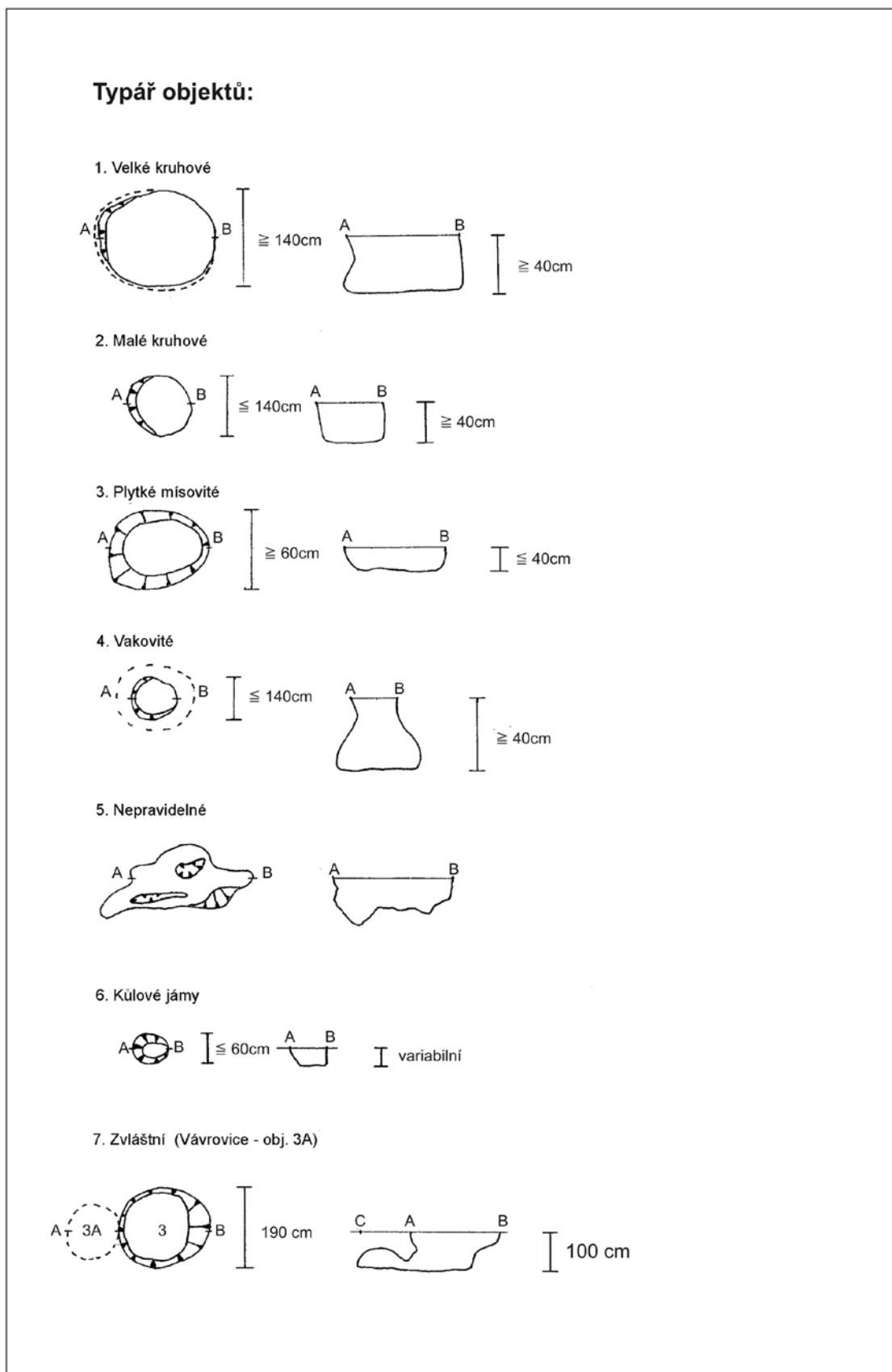
Kategorii těchto objektů zařazuji zejména z toho důvodu, že mi jednoznačné zařazení všech sídlištních objektů do předem stanovených „interpretačních škatulek“ připadá příliš spekulativní a poněkud násilné. Když pomineme fakt, že značně množství objektů bylo pravděpodobně od počátku multifunkčních, případně se jejich využití měnilo postupně, je potřeba poctivě přiznat, že v případě některých prostě netušíme, k čemu je jejich tvůrci používali, či proč vůbec vznikly. Chci na tomto místě upozornit zejména na úskalí, která se při úvahách o funkčním využití jednotlivých objektů nutně objevují. Prvním problémem při interpretacích objektů, jejichž využití není v důsledku souvisejících nálezových okolností zcela jednoznačné, je skutečnost, že máme při pohledu na struktury, které vznikly ve zcela „jiném světě“ tendenci uplatňovat naši recentní optiku. Náš duchovní svět je od toho, ve kterém se pohybovala mysl pravěkých populací, poměrně značně vzdálen. Naše nazírání a logika jsou formovány staletými zkušenostmi s materiály, jevy, analogiemi a vůbec entitami, které naši předkové znát prostě nemohli. Tím nechci ani v nejmenším směřovat ke zjednodušenému schématu „pravěké a minulé primitivní – soudobé dokonalé a pravdivé“. Druhou stranou téže mince totiž je, že současný člověk (odhlédneme-li ovšem od tzv. přírodních národů a populací nejuduššího třetího světa), ukořelený relativním blahobytem a tzv. technosférou účinně izolovaný od prostředí, ze kterého vzešli jeho předci, od impulsů, které toto prostředí (biosféra) produkovalo, ztratil pro mnohé z toho, co bylo pravěkému člověku běžně dostupné a známé, cit a schopnost vjemu. Tímto krátkým exkursem

na půdu filosofie a psychologie chci jenom načrtnout velmi hrubé rysy problému, jakým je teorie poznání ve vědě obecně. Dalším problémem je například to, že se můžeme jen dohadovat, které objekty na sídlišti existovaly současně, které z nich jsou „hotové“ a které pouze ve stadiu rozpracovanosti, které objekty spolu funkčně souvisely a které byly pouhými superpozicemi, jaké bylo jejich původní zařízení a jaké s nimi souvisely konstrukce, po kterých se nedochovaly stopy. Byla většina zahloubených objektů nějak zastřešena, nebo naopak plně otevřena působení klimatických podmínek? Jsou stopy a reliktů jednotlivých typů objektů vždy stejné? Podobných otázek bychom si mohli položit celou řadu.

Vraťme se však na teritorium vávrovického sídliště a k objektům, které jsou z hlediska interpretace problematické. Závěrem následuje návrh typologického rozlišení zahloubených sídlištních objektů ve Vávrovicích. Především, že jde o dělení, které akcentuje zejména jejich morfologické znaky. Z toho se vymykají pouze ohniště, kúlové jámy a hliníky – čili objekty, o jejichž primární funkci nepochybuji. Předtím však chci zmínit jednak problémy, které jsou s tímto dělením spojeny, jednak znaky, které pro ně byly rozhodující. Jedním z klíčových problémů při interpretaci zahloubených objektů je problém superpozic. Superponovaných objektů je na sídlišti celá řada, avšak kromě těch, které se do této prostorové konfigurace dostaly skutečně, vyskytuje se zde celá řada objektů, které jsou po této stránce nejasné. Je to především problém rozsáhlých hliníků, které jsou plně různě hlubokých prohlubní, výběžků a zákoutí. V těch případech, kdy se jedna z jam v hliníku výrazně odlišuje od okolního prostoru svým tvarem, pečlivostí úpravy stěn a případně hloubkou, stojíme před problémem, zda se jedná o samostatný objekt v rámci celého hliníku, tedy zda se jedná o pravou superpozici (starší objekt je narušován objektem mladším), nebo jde o úmyslně vytvořený funkční celek. Nemáme-li k dispozici chronologicky citlivý materiál z jejich zásypů, zůstává tato otázka otevřená. Další variantu téhož problému získáme, připustíme-li předpoklad, že ne všechny hliníky musejí mít charakter bezplánovitě hloubených jam s chaotickým půdorysem. Navíc je tu problém hliníků v počátečním stavu těžby – pokud nalezneme relativně malý objekt například se dvěma zahloubeninami, budeme mít spíše tendenci vidět v něm dva objekty v superpozici než jádro hliníku, který z různých důvodů jeho tvůrci již nerozšířili.

Opusťme ale obecné interpretační problémy související s faktem, že interpret zpravidla netuší, zda studuje objekt „hotový“, či pouze jeho počáteční konstrukční stadium, a zaměřme se na konkrétní zástupce sledované kategorie. Interpretacně nejednoznačnou se rozhodně jeví pentagonální kúlová konstrukce, charakterizovaná mnou dříve jako atypická chata. Tuto možnost argumentačně podpírá i prostorové umístění objektu do blízkosti větší stavby obdobné konstrukce, konkrétně se jedná o polohu vzdálenou asi 30–35 m severním směrem. Je poměrně zajímavé, že hlavní osa pentagonální konstrukce je svou orientací (JV–SZ) shodná s větší stavbou. Obě stavby jsou spolu situovány do zřetelně od ostatních zahloubených objektů odděleného prostoru na jihozápadní periferii sídliště, respektive jižní sídelní kumulace (obr. 1–3). Je tedy pravděpodobné, že obě stavby měly příbuznou funkci. V současnosti nezodpověditelnou zůstává ale otázka, zda byla uvedena stavba skutečně takto půdorysně anomální, či zda nedošlo k „úpravě“ půdorysu

7 Za ten touto cestou děkuji doc. RNDr. Evě Drozdové, Ph.D. z Ústavu experimentální biologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity.

Obr. 4. Opava-Vávrovce. Typologie objektů (viz Tab. 2).

Abb. 4. Opava-Vávrovce. Typologie der Objekte (siehe Tab. 2).

při provádění skrývky, během níž mohly zaniknout plytčeji založené kúlové jámy. Na druhou stranu stavba samozřejmě nemusela mít funkci obytnou ani shromažďovací, mohlo se jednat o objekt hospodářského charakteru, například kúlovou ohradu pro domestikované zvířectvo. Objekt mohl (ale i nemusel) mít funkční vazbu na větší kúlovou stavbu. Existují indicie, že prostor, kde se obě stavby nacházely, mohl mít specifický status. Kromě výše uvedeného „vydělení“ z prostoru vlastního sídliště,⁸ podporuje tuto tezi fakt, že ani uvnitř staveb samotných, ani v jejich těsné blízkosti, nebyly nalezeny stopy po otopných zařízeních či ohništích. Pohled na obrazovou přílohu (obr. 2), zobrazující prostorovou distribuci objektů se stopami ohně a s větší intenzitou výskytu keramického materiálu, zřetelně ukazuje, že tyto doklady lidských aktivit jsou od obou objektů opět výrazně vzdáleny. Uvedená fakta posilují interpretaci obou staveb coby zvláštního okrsku s potenciální shromažďovací a ceremoniální funkcí.

Mezi interpretačně problematické však mohou patřit i jednotlivé zahloubené jámy. Z hlediska funkčního využití se takto například jeví i malé kruhové objekty, které jsou jen o málo větší než největší kúlové jámy, vyskytují se s podsekнутými stěnami a rovným dnem. Tyto objekty s průměrem ústí 60–100 cm a hloubkou maximálně kolem 50 cm jsou pro jiné než deponiční účely vyloženě malé. Klasické zásobnice však bývají výrazně větší (hlubší). Je ovšem možné, že v „malých“ objektech byly ukládány jiné komodity (např. maso, které tak mohlo být i specificky konzervováno a chlazené) než obiloviny, které bývají se zásobnicemi spojovány nejčastěji. Otázkou zároveň může být, zda nelze v malých zásobnicích spatřovat doklady privátních podílů z jinak komunitního vlastnictví, případně osobní kořisti. V neposlední řadě je ale nutno si uvědomit, že nám schází jakákoliv informace o potenciálních nadzemních součástech daných objektů.

Na tomto místě se chci dotknout i problematiky velkých kruhových jam. V oddílu o sídelních objektech jsem nastínil možnost využití některých z nich k obývání. Základními kritérii této hypotetické indikace jsem stanovil dostatečnou půdorysnou velikost (nad 200 cm průměru), pečlivost vytvoření stěn a dna, možnost přístupu do objektu a existenci otopného zařízení.⁹ V souvislosti s faktem, že drtivá většina těchto objektů postrádá stopy po vytvoření pohodlného přístupu do jejich vnitřního prostoru, je na místě úvaha, zda některé z těchto jam nesloužily jako specifické kotce ke krátkodobému ustájení menších hospodářských zvířat (ovcí, koz, prasat či drůbeže) – právě s cílem zamezit jim v opuštění tohoto prostoru – například přes noc. Vstup tak mohl být tvořen mobilní dřevěnou rampou, která byla do objektů vkládána jen při transportech zvířat. Kromě opatření proti jejich úniku, mohly objekty pod úrovní země zvířatům poskytnout lepší tepelnou pohodu.

8 Zřetelně vakantní prostor mezi uvedenými stavbami a jižní sídelní kumulací, narušený jen objekty 19, 20 a 50, kontrastuje výrazně s nahuštěním zahloubených objektů v ploše sídliště. Objekt 50 je navíc výjimečný potenciálně rituálním kontextem uložené půlky dobytčete.

9 Úmyslně nezmiňuji ohniště, neboť mohlo být v těchto objektech, které beztoho sloužily v podstatě jen k přenocování, využíváno i akumulací tepla – např. z rozžhavených křemenných valounů. Ty se poměrně často v zásepch objektů nacházely a některé z nich byly zřetelně rozpuštěné žářem.

K typologii objektů (obr. 4)

Podle výrazných morfologických znaků dělím zahloubené objekty vávrovického sídliště do osmi základních kategorií (srv. tab. 2):

1. Velké kruhové jámy
2. Malé kruhové jámy
3. Plytké mísovitě
4. Vakovité (zásobnice)
5. Nepravidelné (hliníky)
6. Kúlové jámy
7. Zvláštní
8. Nezařaditelné

K 1. typu řadím zahloubené objekty víceméně pravidelně kruhové či mírně oválné s průměrem ústí nad 140 cm. Stěny těchto objektů jsou většinou mírně podsekнутé, vyskytují se však i se stěnami nálevkovitě šikmými či kolmými. Dno těchto objektů bývá zpravidla rovné či pouze mírně mísovitě zahloubené.

Do 2. typu zařazuji objekty morfologicky víceméně podobné, lišící se od předcházejícího typu pouze průměrem svého ústí, které je menší nebo rovno 140 cm.

Objekty 3. typu mají nejružnější průměr, jejich hlavními charakteristickými znaky jsou malá hloubka a stěny plynule přecházející v rovné, či mísovitě zahloubené dno. Dělitkem mezi tímto typem a typy 1 a 2 je hloubka do 40 cm, od plytkých kúlových jam (typ 6) je odlišuje průměr ústí, který je větší než 60 cm.

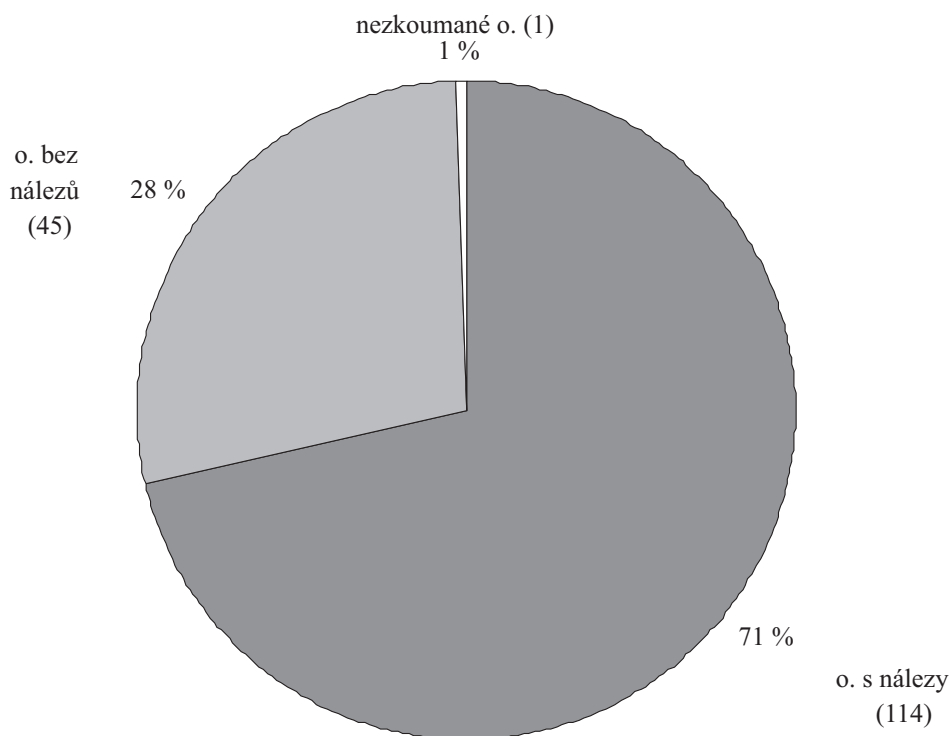
Typ 4 je vlastně specifickou variantou typu 2. Z hlediska předpokládané funkce se jedná o charakteristickou skupinu objektů – zásobnice. Tyto objekty se od běžných zástupců 2. typu liší zejména pečlivostí zpracování, větší hloubkou a výrazně podsekнутými stěnami. Dno těchto objektů bývá zpravidla rovné. Jejich ústí bývala – až na výjimky – spíše menšího průměru. Zřejmě proto, aby se dala v případě nebezpečí snáze zamaskovat před vetřelci, respektive lépe zakrýt před nepřízní počasí.

Objekty 5. typu mají nepravidelnou půdorysnou kresbu a víceméně nahodile modelované stěny i dna. Většinou se jedná o plošně největší objekty na sídlišti, které jsou tradičně interpretovány jako exploatační jámy – hliníky. Právě nepravidelná modelace odlišuje tyto objekty od vícenásobných objektových superpozic. Samy se však – z důvodu své velikosti – poměrně často dostávají do superpozicních vztahů s jinými objekty.

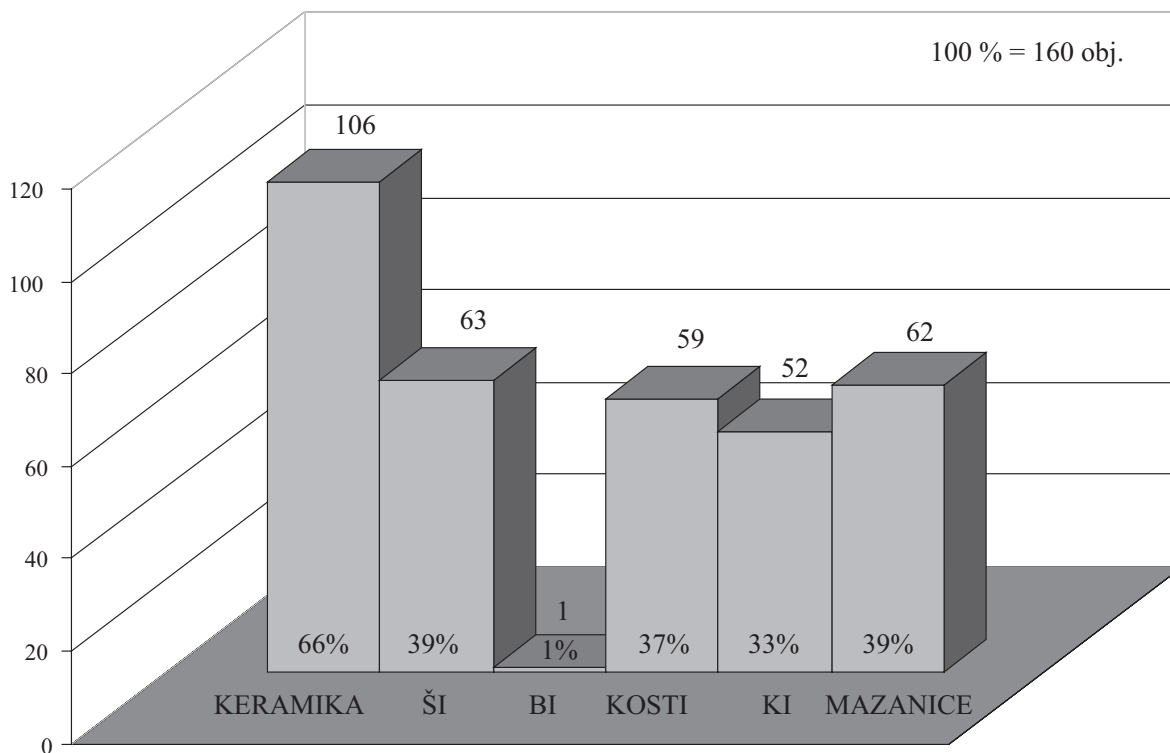
Typem 6 jsou kúlové jámy, které jsou jedněmi z nejlépe interpretovatelných sídlištních zahloubených objektů. V rámci předkládaného členění se jedná o kruhové či oválné jámy s průměrem ústí do 60 cm.¹⁰ Stěny jam jsou většinou kolmé, jejich hloubka značně variabilní.¹¹ V této souvislosti je nutno si zároveň

10 Co se kúlových jam s průměrem při horní hranici rozměrové škály týká, nemůžeme mechanicky předpokládat, že obsahovaly vždy dřevěné kúly odpovídajících rozměrů. Byly by jednak díky své hmotnosti obtížně manipulovatelné, jednak z hlediska běžného konstrukčního využití nesmyslně předimenzované. Na velikost půdorysné stopy kúlové jámy měly vliv zejména tyto tři faktory: 1. jáma byla vykopána větší kvůli snazšímu vztýčování kúlu, 2. jde o pozůstatek reparační, při které je k původnímu kúlu přidáván další, nebo 3. jáma se jeví větší z důvodu penetrace organického materiálu (samotný kúl i jeho zásep) do stěn objektu.

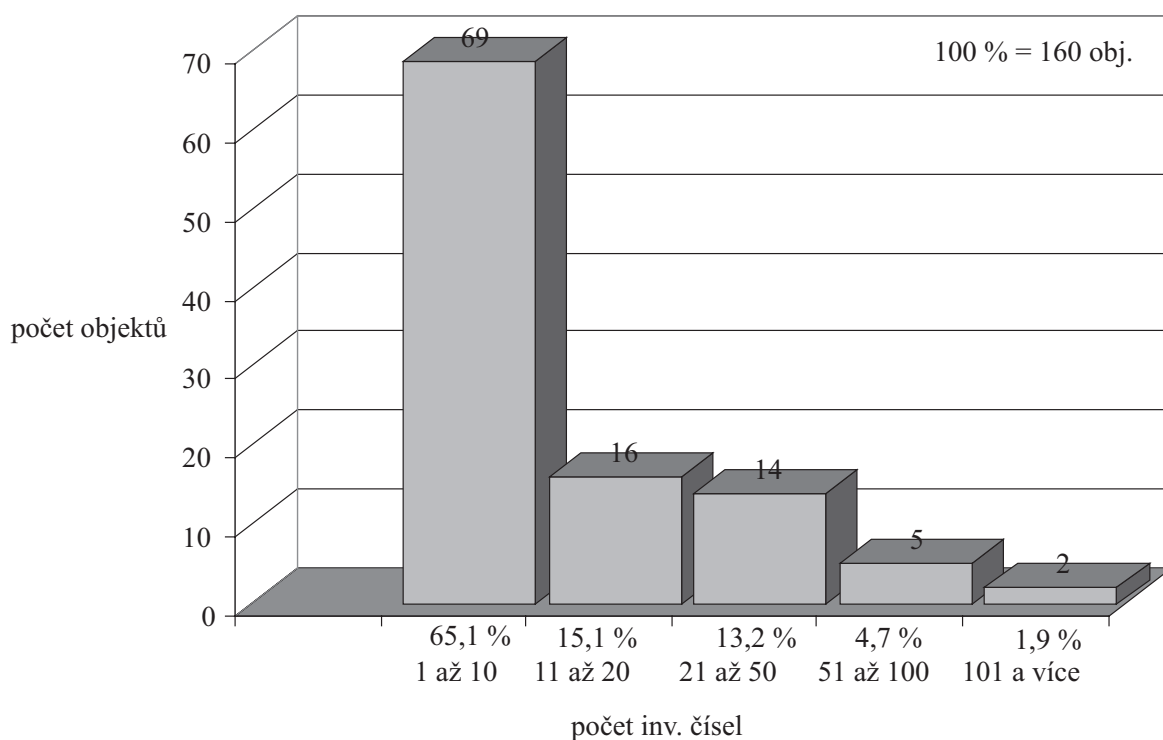
11 Proti očekávání nejbývají kúlové jámy příliš hluboko zapuštěny do podloží dokonce ani v případě malé mocnosti nadložních vrstev. Tento postřeh platí pro pravěká sídliště dosti obecně. Uvedená skutečnost

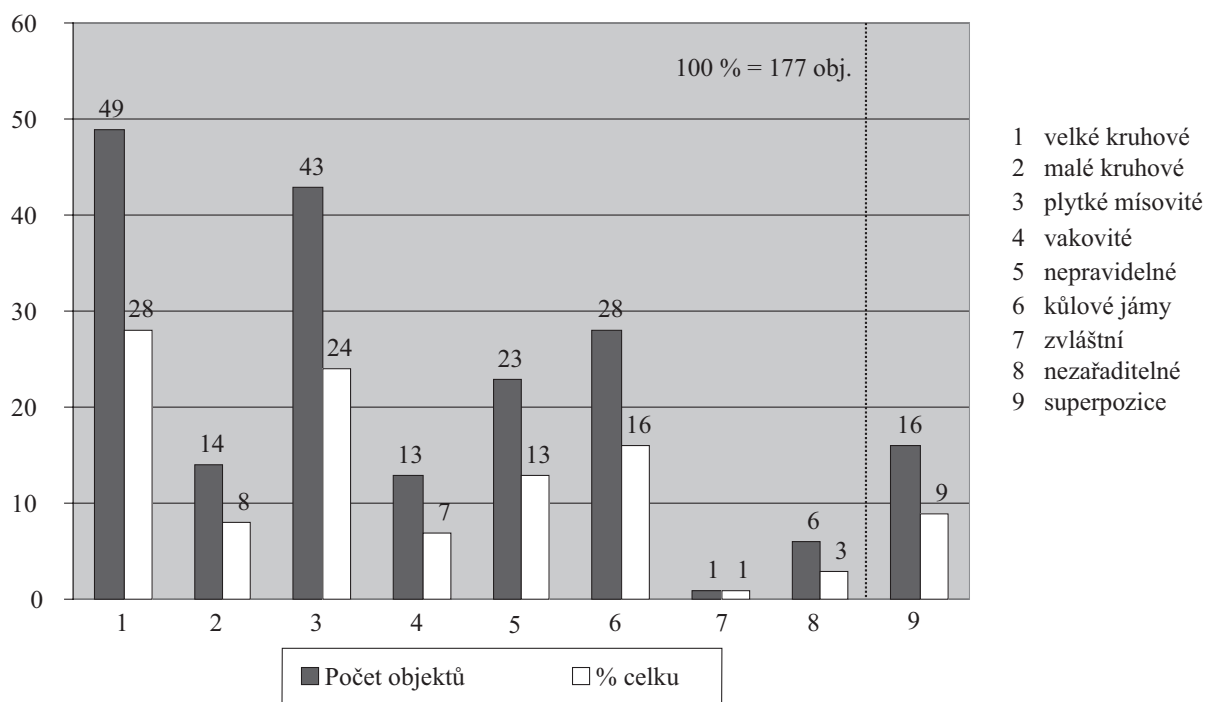
Graf 1. Výskyt nálezů ve zkoumaných sídlištních objektech.
Diagramm 1. Fundvorkommen in den untersuchten Siedlungsobjekten.

Graf 2. Četnost objektů podle tříd nálezů.
Diagramm 2. Objekthäufigkeit gemäß der Fundklassen.

Graf 3. Frekvence výskytu keramiky v objektech.
Diagramm 3. Häufigkeit des Keramikvorkommens in den Objekten.

Graf 4. Typologická analýza objektů.
Diagramm 4. Typologische Analyse der Objekte.

uvědomit, že ne každý objekt tohoto typu musel být nutně určen pro zapuštění kůlu. Lze totiž předpokládat i možnost, že podobnou stopu v terénu po sobě zanechají i objekty, které jsou zapuštěny pouze do nadložních vrstev a podloží narušují jen nepatrným kontaktem.

Jako typ 7 vyčleňuji objekty tvarově i funkčně zvláštní. V případě vávrovickeho sídliště se jedná o zřejmě tajný podzemní apendix regulérní zásobnice (obj. 3A, srv. pasáž o dělení zahloubených objektů dle jejich funkce – oddíl D).

K poslednímu, 8. typu objektů řadím ty, které nelze jednoznačně zařadit k žádnému z předcházejících. Jedná se buď o objekty narušené, které nebylo možno prozkoumat v potřebném rozsahu, nebo takové, které se výrazně odlišují od ostatních „běžných“ typů.

Četnost jednotlivých typů objektů vávrovickeho sídliště dokumentuje tab. 2 spolu s grafem 4. Z něj vidíme, že z hlediska frekvence výskytu je dominujícím objektem sídliště velká kruhová jáma (49 objektů). Právě k tomuto typu objektu se váží mé úvahy o možné sídelní funkci některých z nich. Zajímavé jsou z tohoto hlediska zejména obj. 30 a 96. První ve svém vnitřním prostoru obsahuje svažitý útvar připomínající vstupní šíji a v druhém byly na třech místech při rozhraní stěn a dna identifikovány zahloubeniny, dovolující uvažovat o možné jehlanovitě nosné konstrukci nějaké nadzemní části. V souvislosti s pohřebními praktikami, doloženými u mnoha „přírodních“ populací Afriky, Jižní Ameriky i Oceánie, při kterých bývají zemřelí ukládáni v jejich chýších, není rovněž bez zajímavosti, že v objektu 96 byla nalezena část lidské čelisti.¹²

Na druhém místě v pořadí četnosti zastoupených typů se na vávrovickeho sídlišti umístily plytké mísovité jámy (43 objektů). V sestupném pořadí dále následují křulové jámy (28 objektů), nepravidelné objekty – hliníky (23 objektů), malé kruhové jámy (14 objektů), jámy s vakovitým profilem – zásobnice (13 objektů), nezařaditelné objekty (6) a zvláštní (1).

Součet všech vyfíděných objektů je 177. Disproporce oproti 160 objektům deklarovaným grafy 1 až 3 je způsobena tím, že do oddílu o typologii objektů zařazuji i 16 superpozic (jedna je trojnásobná), které nebyly při terénní části výzkumu včas identifikovány a ve vztahu k nálezovému fondu vystupují jako jeden evidenční celek.

VYHODNOCENÍ SÍDLIŠTĚ Z HLEDISKA CELKOVÉHO PROSTOROVÉHO USPOŘÁDÁNÍ OBJEKTŮ

Celkový plán vávrovickeho sídliště byl proveden zaměřením ideálních středů jednotlivých objektů v S–JTSK souřadnicích a graficky zpracován v programu AutoCAD. Analýza jednotlivých zahloubených objektů (typologické zařazení, obsah) tak tvoří podklad pro grafické vyjádření studovaného sídliště jako prostorové struktury. Pro alespoň schematickou rekonstrukci života na sídlišti, či přesněji „způsobu využití“ jeho prostoru, je

svědčí o tom, že pravěcí lidé kladli při statickém zabezpečení svých staveb větší důraz na jejich nadzemní vazbu. Kůly tak byly zapuštěny pod úroveň terénu jen jako opatření proti „rozjetí“ spodní části konstrukce do stran. Výjimkou jsou pochopitelně soliterně stojící kůly.

12. Problematice vávrovickeho sídlištních pohřbů a jejich interpretačním souvislostem se věnuji v samostatném příspěvku, srv. Pohřby na sídlišti lidu kultury nálevkovitých pohárů v Opavě-Vávrovicích. Úvahy nad interpretací, Štúdijské zvesti AU SAV, Nitra 2007, s. 185–196.

nutno definovat znaky, které jsou nositeli relevantní informace. Za znaky prozrazující vyšší koncentraci lidských aktivit v prostoru jsem zvolil vyšší intenzitu výskytu keramických fragmentů, stopy rozdělování ohně (obr. 2) a pohřby lidských jedinců (obr. 3). Sledováním uvedených veličin v prostoru docházím k následujícímu konstatování:

1. Sídliště se zřetelně „rozpadá“ do dvou dílčích celků, které nazývám *severní a jižní sídelní kumulaci*.
2. Ze sedmi objektů s výrazně vyšším podílem keramiky v zásypech (obj. 3, 39, 43, 48, 49, 89, 117) náleží k severní kumulaci pouze 2 objekty (3 a 89), zbylé ke kumulaci jižní.
3. Čtyři z uvedených objektů se nacházejí v těsné blízkosti severovýchodní hranice stavebně zasažené plochy (obj. 3, 43, 48 a 89), a naznačují tak potenciálně vyšší intenzitu lidské aktivity na výzkumem nedotčené části polní tratě.
4. S výjimkou objektů 43 a 48 (jižní kumulace) nejeví ani objekty bohaté na keramickou náplň, ani objekty se stopami využití ohně tendenci ke sdružování a jsou víceméně rovnoměrně rozptýleny v prostoru.
5. Výrazně odděleně od okolí vystupují dvě stavby křulových konstrukcí.
6. Objekty s lidskými kosterními pozůstatky – ať už ve formě intenciálních inhumací či pouhých fragmentů – se výrazně koncentrují v jižní sídelní kumulaci.
7. Objekty s kosterními pozůstatky a objekty se stopami ohně se prostorově vylučují, zajímavá je však tendence obou kategorií vyskytovat se na liniích, orientovaných ve směru SSZ–JJV. Nelze samozřejmě vyloučit, že se jedná o náhodu.
8. Měl-li bych určit na základě uvedených poznatků a indicií prostorové „těžiště“ lidských aktivit na lokalitě, spojoval bych je jednoznačně s jižní sídelní kumulací, přičemž předpokládám její přesah do blízkého východního a severovýchodního sousedství zkoumané plochy.

KATALOG SÍDLIŠTNÍCH OBJEKTŮ – POPIS

Objekt č. 1

Rozměry: 190x160 cm, hl. cca 25 cm.

Orientace: SV–JZ.

Objekt nepravidelně kruhovitěho tvaru s nálevkovitě zešíkmenými stěnami a mísovitým dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, ŠI.

Objekt č. 2

Rozměry: prům. cca 230 cm, hl. 100 cm.

Kruhovitý objekt spíše elipsovitěho tvaru s mírně podseknutými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky, kamenný brousek.

Objekt č. 3–3A

Rozměry obj. č. 3: 450x230 cm, hl. 60–160 cm.

Orientace: SZ–JV.

Rozměry: obj. č. 3A: 182x170cm, hl.: 50 cm.

Orientace: SSV–JJZ.

Plošně rozsáhlejší objekt s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem. Na jižním konci nepravidelná mísovitá zahloubenina o průměru cca 180 cm a hloubce 60 cm. Na severním konci zapuštěn objekt kruhového půdorysu s výrazně podseknutými stěnami a rovným dnem o průměru cca 160x190 cm a hloubce 100 cm, prům. obj. při dně činil cca 220 cm. Severovýchodním směrem je pak v podseknuté stěně proveden nízký „klenutý“ průkop do objektu 3A, který tvoří jakýsi „loch“, jenž byl evidentně vyhrabán pod zemí, neboť nad ním uložená kompaktní žlutka nejeví známky narušení. Průchod: v – 30 cm, š – 70 cm. Inventář: keramika, mazanice, ŠI, 1/2 přeslenu, osteologický materiál, uhlíky, barvivo(?), brousek, retušér, kameny. Objekt č. 3A měl patrně funkci „tajné spižírny“, byl vydlabán ve spraši na způsob samonosné „klenby“ (nejvyšší bod 50 cm nad rovnou podlahou) a měl průměr 170 cm. Zásyp: sytě černý, hlinitopísčitý. Inventář: keramika, mazanice, ŠI, 1/2 přeslenu, osteologický materiál, uhlíky, brousek, kameny.

Objekt č. 4

Rozměry: 160x145 cm, hl. 126 cm. Kruhovitá jáma se silně podseknutými stěnami a rovným dnem. Zásyp: černošedý, hlinitý. Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky, brousek, ploché oblázky.

Objekt č. 5

Rozměry: 430x250 cm, hl. 78 cm. Orientace: SZ–JV. Sídlištní jáma s nepravidelně modelovanými stěnami a dnem – hliník. Zásyp: šedočerný, hlinitý. Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, brousek, kameny.

Objekt č. 6 a 7

Orientace: SV–JZ. Rozměry obj. č. 6: prům. obj. 160 cm, hl. 50 cm. Rozměry obj. č. 7: prům. obj. 190 cm, hl. 34–44 cm. Mělké kruhovitě, mísovitě a nehluboké objekty, nalézající se v superpozici. Zásyp: černošedý, hlinitý. Inventář obj. č. 6: keramika, mazanice, osteologický materiál, brousek, retušér. Inventář obj. č. 7: keramika, mazanice, osteologický materiál, uhlíky.

Objekt č. 8

Rozměry: 604x434 cm, hl. 30–44 cm. Orientace: SV–JZ. Plošně rozsáhlý, nehluboký sídlištní objekt s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem. Zásyp: tmavočerný, hlinitý s lokálními odchylkami do šedé barvy. Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, brousek.

Objekt č. 9

Rozměry: 200x130 cm, hl. 50–70 cm. Orientace: SV–JZ. Zásyp: tmavočerný, hlinitý. Inventář: keramická nádobka.

Objekt č. 10

Rozměry: prům. cca 160 cm, hl. 20 cm, prům. dna 130 cm. Plytký mísovitý objekt s mírně zvlněným dnem. Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 11

Rozměry: 220x210 cm, hl. 45 cm. Mělký objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu s nálevkovitě zešikmenými stěnami a rovným dnem. Prozkoumána byla jen jižní polovina, severní zanikla stavební činností. Zásyp: tmavošedý, hlinitý. Inventář: keramika, mazanice, brousek.

Objekt č. 12

Rozměry: prům. cca 140 cm, hl. 40 cm. Objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu s mírně podseknutými stěnami a lehce zvlněným dnem. Zásyp: tmavošedý, hlinitý. Inventář: keramika.

Objekt č. 13

Rozměry: 274x120cm, hl. 46 cm. Patrně superpozice dvou nepravidelně kruhovitých, mělce mísovitých objektů s rovným dnem. Zásyp: tmavočerný, lokálně promísený podložní žlutkou v sekundární pozici. Inventář: keramika, mazanice, kameny.

Objekt č. 14

Rozměry: 384x152 cm, hl. 30–60 cm. Orientace: V–Z. Nepravidelně modelovaný objekt protáhlého tvaru o dvou hloubkových maximech oddělených šíjí. Dno nepravidelně zvlněno. Zásyp: šedočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky. Inventář: keramika, mazanice, ŠI.

Objekt č. 15

Rozměry: prům. cca 180 cm, hl. 10–20 cm. Mělký, nepravidelně kruhovitý objekt s nálevkovitě zešikmenými stěnami a nepravidelně zvlněným dnem. Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 16

Rozměry: prům. již. obj. 160 cm, hl. 65 cm; prům. sev. obj. 100 cm, hl. 70 cm. Patrně superpozice dvou poměrně hlubokých kruhovitých objektů s téměř svislými stěnami (v severovýchodní části většího z obou objektů je stěna podseknuta) a rovným dnem. Zásyp: černošedý, hlinitý. Inventář: keramika, mazanice (v jednom případě s otisky prutů), ŠI, osteologický materiál, uhlíky, kamenná podložka + těrka.

Objekt č. 17

Rozměry: 228x140 cm, hl. 60–84 cm.

Orientace: SSV–JJZ.

Superpozice dvou vakovitých jam totožného tvaru a velikosti. Obě jámy mají podseknuté stěny a rovné dno.

Zásyp: tmavohnědý až černý, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky, brousek, kamenná podložka.

Objekt č. 18

Rozměry: 486x424 cm, hl. 36–94 cm.

Orientace: SV–JZ.

Plošně rozsáhlý objekt téměř kruhovitěho půdorysu s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem.

Zásyp: sytě černý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál.

Objekt č. 19

Rozměry: 386x288 cm, hl. 70 cm.

Orientace: S–J.

Hlubší sídlištní jáma ledvinovitěho tvaru s nepravidelně šikmými stěnami a zvlněným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, ŠI.

Objekt č. 20

Rozměry: 220x200 cm, hl. 60–110 cm.

Orientace: S–J.

Sídlištní objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu s výrazně podseknutými stěnami a rovným dnem s malou mísovitou prohlubní uprostřed.

Zásyp: šedočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 21

Rozměry: 222x192 cm, hl. 60–68 cm.

Hlubší objekt kruhovitěho půdorysu s mírně podseknutými stěnami a nepravidelným dnem.

Zásyp: tmavošedý, vespod šedočerný s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, uhlíky.

Objekt č. 22

Rozměry: 240x156 cm, hl. 50 cm.

Objekt zhruba kruhovitěho půdorysu s nepravidelně zvlněnými podseknutými stěnami a mělce mísovitým dnem.

Zásyp: šedočerný s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: ŠI.

Objekt č. 23

Rozměry: prům. cca 180 cm, hl. cca 40 cm.

Mělký, pravidelně kruhovitěho objekt s nálevkovitě zešikmenými stěnami a mísovitým dnem.

Zásyp: tmavě šedý, hlinitý.

Inventář: keramika.

Objekt č. 24

Rozměry: prům. cca 180 cm, hl. 56–88 cm.

Kruhovitěho objekt s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem. Objekt zanikl stavební činností před řádným zdokumentováním.

Objekt č. 25

Rozměry: prům. cca 220 cm, hl. 86–134 cm.

Objekt kruhovitěho půdorysu s podseknutými stěnami a nepravidelně zvlněným dnem s centrální zahloubeninou.

Zásyp: tmavě černý, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI (hrot s řapem), retušér, kamenná podložka.

Objekt č. 26

Rozměry: 192x160 cm, hl. 40 cm.

Orientace: SV–JZ.

Mělká jáma nepravidelně kruhovitěho půdorysu s nálevkovitě zešikmenými stěnami a mísovitým dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika.

Objekt č. 27

Rozměry: 130x90 cm, hl. 25 cm.

Orientace: SV–JZ.

Mělký, lehce protáhlý objekt s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 28

Rozměry: 120x110 cm, hl. 46–60 cm.

Téměř pravidelně kruhovitěho objekt s mírně podseknutými stěnami a lehce zvlněným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 29

Rozměry: prům. cca 90 cm, hl. 20 cm.

Mělký, nepravidelně kruhovitěho objekt se zvlněnými stěnami i dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika.

Objekt č. 30

Rozměry: 260x178 cm, hl. 40–50 cm.

Orientace: SZ–JV.

Nepravidelně kruhovitěho objekt s téměř svislými stěnami a nepravidelně modelovaným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI.

Objekt č. 31

Rozměry: 114x104 cm, hl. 70 cm.

Orientace: V–Z.

Hlubší, pravidelně kruhovitěho objekt s výrazně podseknutými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, osteologický materiál, uhlíky.

Objekt č. 32

Rozměry: 146x126 cm, hl. 40 cm.

Orientace: V–Z.

Téměř pravidelně kruhovitý objekt s nálevkovitě zešíkmenými stěnami a rovným dnem. V blízkosti objektu nalezeny kúlové jamky K27 a K28.

Zásyp: tmavočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice.

Objekt č. 33

Rozměry: 586x496 cm, hl. 46–72 cm.

Orientace: V–Z.

Plošně značně rozsáhlý, nepravidelně kruhovitý objekt se zvlněnými stěnami i dnem, ve kterém je vytvořeno několik hloubkových maxim.

Zásyp: sytě tmavočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, ŠI, brousek, retušer, kameny.

Objekt č. 34

Rozměry: 168x150 cm, hl. 40–60 cm.

Téměř kruhovitý objekt s nepravidelně podseknutými stěnami a zvlněným dnem s centrální zahlobeninou.

Zásyp: sytě tmavočerný, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 35

Rozměry: 164x160 cm, hl. 68–74 cm.

Orientace: V–Z.

Objekt zhruba kruhovitěho půdorysu s nepravidelně utvářenými stěnami i dnem.

Zásyp: tmavočerný, ve spodních partiích šedý, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál.

Objekt č. 36

Rozměry: 120x100 cm, hl. 46 cm, prům. dna cca 130 cm.

Téměř pravidelně kruhovitý objekt s výrazně podseknutými stěnami a téměř rovným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, kamenná podložka.

Objekt č. 37

Rozměry: 224x218 cm, hl. 136 cm.

Velký hluboký objekt zhruba kruhovitěho půdorysu s nepravidelně utvářenými stěnami i dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál.

Objekt č. 38

Rozměry: 182x172 cm, hl. 24–40 cm.

Orientace: S–J.

Lehce elipsovité, nehluboký objekt s nálevkovitě zešíkmenými stěnami a nepravidelně zvlněným dnem.

Zásyp: sytě tmavočerný, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 39

Rozměry: 240x270 cm, hl. 82 cm.

Plošně rozsáhlý objekt s nepravidelnou modelací stěn i dna.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky, brousek, kameny.

Objekt č. 40

Rozměry: 118x100 cm, hl. 12–20 cm.

Orientace: SSZ–JJV.

Mělký, nepravidelně kruhovitý objekt s téměř kolmými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, kamenná podložka.

Objekt č. 41

Rozměry: 230x198 cm, hl. 106–136 cm.

Orientace: SV–JZ.

Hlubší objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu s podseknutými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: tmavočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, uhlíky.

Objekt č. 42

Rozměry: 222x208cm, hl. 20 cm.

Mělký objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu s mírně nálevkovitě zešíkmenými stěnami a lehce zvlněným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI.

Objekt č. 43

Rozměry: 436x408 cm, hl. 140 cm.

Orientace: SSV–JJZ.

Poměrně rozsáhlá a hluboká jáma s velmi nepravidelně tvarovanými stěnami. Půdorys je zhruba čtvercový se zaoblenými rohy. Při severovýchodní stěně je patrné poměrně pravidelné kotlovité zahloubení – zde také největší hloubka objektu – cca 180 cm.

Zásyp: šedočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, brousek.

Objekt č. 44

Rozměry: 164x124 cm, hl. 20–32 cm.

Orientace: SSZ–JJV.

Mělký objekt pravidelně kruhovitěho tvaru s nálevkovitě zešíkmenými stěnami a mísovitým dnem.

Zásyp: tmavočerný, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 45

Rozměry: max. doch. d. 288 cm, max. doch. š. 200 cm, hl. 40–84 cm.

Orientace: SSZ–JJV.

Objekt oválného půdorysu, který byl porušen výkopem kanálu. Měl dvě úrovně zahloubení – hlubší v jihojihovýchodní části. Stěny i dno jsou nepravidelně modelovány.

Zásyp: šedočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI.

Objekt č. 46

Rozměry: 460x308 cm, hl. 60–90 cm.

Orientace: SSV–JJZ.

Poměrně rozsáhlý hliník s nepravidelnou modelací stěn i dna, nejhlubší je kruhovitá severní část.

Zásyp: tmavočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky, brousek.

Objekt č. 47

Rozměry: 196x180 cm, hl. 100 cm.

Orientace: SV–JZ.

Hluboká jáma kruhovitého půdorysu s výrazně podseknutými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI (hrot s řapem), osteologický materiál.

Objekt č. 48

Rozměry dochované části: 740x280 cm, hl. 50–100 cm.

Orientace: SSS–JJV.

Protáhlý objekt oválného tvaru, porušený velkým kanalizačním příkopem. Nepravidelně zvlněné dno cca 80 cm pod úrovní okolního podloží.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál.

Objekt č. 49

Rozměry: prům. cca 180 cm, hl. 114 cm, prům. dna 220 cm.

Hluboká kruhovitá jáma s podseknutými stěnami a mísovitém dnem, která obsahovala cca 50 cm nad dnem při východní stěně objektu větší koncentraci zvířecích kostí a mazanice.

Zásyp: tmavočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky, retušer.

Objekt č. 50

Rozměry: 150x130 cm, hl. 100 cm.

Orientace: SZ–JV.

Hlubší kruhovitá jáma s podseknutými stěnami a rovným dnem, v jejímž černošedém zásypu bylo velké množství mazanice a uhlíků. U dna nalezen skelet přední poloviny dobytčete.

Zásyp: černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, osteologický materiál, uhlíky.

Objekt č. 51

Rozměry: 250x180 cm, hl. 10–30 cm.

Nehluboký objekt srdčitého tvaru s výrazně podseknutými stěnami a nepravidelně zvlněným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI (hrůtek), osteologický materiál.

Objekt č. 52

Rozměry: 150x140 cm, hl. 40 cm, prům. dna: 120 cm.

Nehluboký objekt kruhovitého půdorysu s nálevkovitě zešikmenými stěnami a mísovitém dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, brousek.

Objekt č. 53

Rozměry: prům. 110 cm, hl. 44 cm.

Kruhovitý objekt s výrazně podseknutými stěnami a mírně mísovité zahloubeným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, zrnotěrka.

Objekt č. 54

Rozměry: 190x154 cm, hl. 86–88 cm.

Orientace: SV–JZ.

Hlubší, nepravidelně kruhovitý objekt s výrazněji podseknutými stěnami ve svrchní části a téměř rovným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, osteologický materiál.

Objekt č. 55

Rozměry: 180x152 cm, hl. 14–24 cm.

Mělký objekt nepravidelně kruhovitého půdorysu s mírně nálevkovitě zešikmenými stěnami a nepravidelně zvlněným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, kamenná podložka.

Objekt č. 56

Rozměry: prům. 100 cm, hl. 32–36 cm.

Mělký objekt nepravidelně kruhovitého půdorysu s téměř kolmými stěnami a mírně mísovitém dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 57

Rozměry: prům. 132 cm, hl. 42 cm.

Pravidelně kruhovitý objekt s mírně nálevkovitě zešikmenými stěnami a lehce mísovité zahloubeným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 58

Rozměry: prům. 180 cm, hl. 132–140 cm.

Hlubší objekt nepravidelně kruhovitého tvaru s podseknutými zvlněnými stěnami a rovným dnem. Při jižní stěně objektu byl nalezen větší kus zuhelnatělého dubového dřeva.

Zásyp: šedočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, osteologický materiál, uhlíky, barvivo(?), brousek, kamenná podložka.

Objekt č. 59

Rozměry: 194x174 cm, hl. 130 cm, prům. dna 84 cm.

Orientace: SV–JZ.

Objekt kruhovitého půdorysu s podseknutými zvlněnými stěnami a rovným dnem. Při severní stěně nalezena v polovině zásypu téměř celá bombovitá nádobka. Objekt leží jihozápadně od objektů č. 63 a 69 (180 cm), takže zmíněné tři objekty tvoří rovnostranný trojúhelník.

Zásyp: sytě tmavočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, osteologický materiál.

Objekt č. 60

Rozměry: 138x124 cm, hl. 82 cm.

Orientace: SZ–JV.

Menší objekt kruhovitěho půdorysu s výrazně podseknutými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: sytě tmavočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, ŠI, osteologický materiál.

Objekt č. 61

Rozměry: 244x230 cm, hl. 146 cm.

Orientace: SSZ–JJV.

Kruhovitý objekt s nepravidelně modelovanými, nálevkovitě zešikmenými stěnami a rovným dnem, nad kterým se nalézají dvě lavice nad sebou po obvodu stěn.

Zásyp: tmavočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, brousek.

Objekt č. 62

Rozměry: prům. 74 cm, hl. 10 cm.

Mělký, téměř pravidelně kruhovitý objekt s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem, který obsahoval větší množství mazanice a uhlíků.

Zásyp: šedočerný, hlinitý s vtroušenými hručkami mazanice a uhlíky.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, uhlíky.

Objekt č. 63

Rozměry: 260x245 cm, hl. 90 cm.

Orientace: V–Z.

Kruhovitý objekt s podseknutými stěnami a rovným dnem. Při západní stěně objektu nalezena kostra dítěte orientovaná ve směru S–J. Tvář hleděla k východu, poloha natažená na zádech, pravá ruka podsunutá pod pánev, levá volně u těla. Po pravém boku dítěte nalezeny tři nádoby a čtvrtá v jedné z nich. Asi uprostřed objektu nalezena kloubní část masivní kosti dobytčete.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: kosterní pozůstatky dítěte, keramika (2 džbánky, hrnec, koflík), ŠI, osteologický materiál.

Objekt č. 64

Rozměry: 360x310 cm, hl. 30–74 cm.

Větší objekt s nepravidelně zvlněnými stěnami i dnem.

Zásyp: tmavočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, osteologický materiál.

Objekt č. 65

Rozměry: 220x180 cm, hl. 100 cm.

Orientace: S–J.

Středně hluboká kotlovitá jáma kruhovitěho půdorysu s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem. Ve střední části porušena rýhou pro elektrický kabel. V západní části 40 cm široká lavice 40–50 cm nade dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, osteologický materiál, kamenná podložka.

Objekt č. 66

Rozměry: 254x206 cm, hl. 130 cm.

Hluboká kotlovitá jáma kruhovitěho půdorysu. Stěny objektu jsou s výjimkou úzkého západního úseku po celém obvodu podseknu-

ty. 30 cm nade dnem obíhá po obvodu objektu asi 25 cm široká lavice. Dno je mírně zahloubeno. V objektu bylo v různých úrovních nalezeno asi 10 poměrně hmotných kamenných valounů.

Zásyp: tmavočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál.

Objekt č. 67

Rozměry: prům. 140 cm, hl. 60 cm, prům. dna 90 cm.

Objekt kruhovitěho půdorysu s nálevkovitě zešikmenými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: tmavočerný, hlinitý.

Inventář: keramika.

Objekt č. 68

Rozměry: 430x300 cm, hl. 174 cm.

Orientace: SZ–JV.

Hluboký objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu se zvlněnými stěnami a rovným dnem. Asi 60 cm nad ním byly nalezeny stopy kruhovitěho ohniště. Na samotném dně pak byla uložena kostra selete, vedle které ležela kamenná podložka.

Zásyp: tmavě černý, hlinitý, s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky, znotěrka, brousek.

Objekt č. 69

Rozměry: prům. cca 200 cm, hl. 100 cm.

Kruhovitý objekt s mírně podseknutými stěnami a rovným dnem. V objektu byly nalezeny kosterní pozůstatky dvou lidských jedinců. O 10–15 cm níže uložený pohřeb ženy byl zřejmě později porušen uložením dítěte. Kostra ženy ve skrčené poloze je orientovaná ve směru JZ–SV. Zcela strávená kostra dítěte leží uprostřed objektu podle osy SSZ–JJV. Lebka je zcela zdeformovaná, hrudní koš zčásti zachován, pánev nedochována, končetiny zachovány jen náznakovitě.

Dítě leží na levém boku (poloha zubů v lebce), pravá ruka i pravá noha jsou v kloubech pokrčeny, levá noha je natažena a levá ruka není dochována. Zánártní kůstky se jeví jen u pokrčené pravé nohy. Dítě měřilo v natažené poloze cca 100 cm.

Z objektu pocházejí 3 keramické nádoby. U dítěte byla nalezena malá amforka a podlouhlá zvířecí čelist. Objekt leží asi 180 cm jižně od obj. č. 63, se kterým má téměř shodné tvarové a rozměrové rysy.

Zásyp: tmavočerný, hlinitý.

Inventář: keramika (amforka, dvouuchý hrnec a džbán), ŠI, osteologický materiál, kamenné závaží.

Objekt č. 70

Rozměry: max. š. dochované části 24 cm, hl. cca 80 cm.

Objekt kruhovitěho půdorysu s mírně podseknutými stěnami a mísovitým dnem, který byl porušen rýhou pro uložení elektrického kabelu. Prozkoumána byla jen jeho jihovýchodní polovina, zbytek zanikl stavební činností.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika.

Objekt č. 71

Rozměry: 260x130 cm, hl. 24–60 cm.

Orientace: JZ–SV.

Protáhlý objekt nepravidelného tvaru, nalézající se v superpozici s objektem č. 72. Stěny objektu jsou nepravidelně zvlněny, dno bylo zachyceno ve dvou úrovních (jihozápadní polovina je hlubší).

Zásyp: černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, ŠI.

Objekt č. 72

Rozměry: 330x290 cm, hl. 38–74 cm.

Orientace: SZ–JV.

Plošně rozsáhlejší objekt zhruba kruhovitěho tvaru s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem. Nalézá se v superpozici s objektem č. 71, od kterého leží severozápadním směrem.

Zásyp: černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, ŠI, osteologický materiál, retušer.

Objekt č. 73

Rozměry: 90x86 cm, hl. 30 cm, prům. dna 30 cm.

Orientace: S–J.

Malý, mělký objekt miskovitěho tvaru s nálevkovitě zešíkmenými stěnami.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 74

Rozměry: 220x196 cm, hl. 42 cm.

Nehluboký objekt protáhlého tvaru s nálevkovitě zešíkmenými stěnami a v centrální části mísovitě zahloubeným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 75

Rozměry: 430x272 cm, hl. 22–84 cm.

Orientace: SZ–JV.

Velká jáma nepravidelného tvaru se třemi mísovitými zahloubeninami v různých úrovních. Velké množství kamenných valounů (křemen), menší množství keramických nálezů.

Zásyp: sytě černý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika (2 zdobené fragmenty KZP).

Objekt č. 76

Rozměry: 512x354 cm, hl. 30–64 cm.

Orientace: SV–JZ.

Velký, rozsáhlý hliník s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem. V severní části hliníku zachycen zahloubený kruhovitý objekt (prům. cca 180 cm), na jehož dně byly nalezeny dvě zborcené, cca 30–40 cm vysoké nádoby.

Zásyp: černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika (2 trojúhelné putny), mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky, zrnotěrka.

Objekt č. 77

Rozměry: 198x174 cm, hl. 70 cm.

Objekt kruhovitěho půdorysu s výrazně podseknutými stěnami a mírně mísovitě zahloubeným dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, uhlíky, brousek.

Objekt č. 78

Rozměry: prům. 126 cm, hl. 60 cm, prům. dna 128 cm.

Pravidelně kruhovitý objekt s výrazně podseknutými stěnami a rovným dnem, na němž ležely dva kameny – velký valoun a plochá podložka.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 79

Rozměry: 194x154 cm, hl. 35 cm.

Velmi mělký objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu s nálevkovitě zešíkmenými stěnami a mírně zvlněným dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 80

Rozměry: 350x240 cm, hl. 60–100 cm.

Orientace: Z–V.

Plošně rozsáhlejší objekt s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem – hliník.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, brousek.

Objekt č. 81

Rozměry: 420x240 cm, hl. 40 cm.

Orientace: SZ–JV.

Rozsáhlý, avšak poměrně plytký hliník s mírně nálevkovitě zešíkmenými stěnami a nepravidelně zvlněným dnem. U dna nalezen zaoblený valounovitý brousek.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, ŠI, osteologický materiál, brousek.

Objekt č. 82

Rozměry: 224x166 cm, hl. 62 cm.

Orientace: SZ–JV.

Objekt ledvinovitěho tvaru s výrazně podseknutými stěnami a náznakem cca 25 cm široké lavice při jeho jižní stěně, dno je mírně zvlněno.

Zásyp: šedočerný, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál.

Objekt č. 83 a 84

Rozměry: ?

Oba objekty ležely asi 4,5 m od sebe při severovýchodní stěně hlavního odpadního kanálu budovaného závodu, který je porušil, takže se u obou dala prozkoumat jen dochovaná polovina. Dochované části prozrazují, že šlo o menší kruhovitě objekty s šikmo podseknutými stěnami. Dno bylo rovné.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář obj. č. 83: keramika, osteologický materiál (čelist).

Inventář obj. č. 84: keramika.

Objekt č. 85

Rozměry: 204x200 cm, hl. 100 cm.

Objekt nepravidelně kruhovitěho tvaru, jehož svislé stěny jsou asi 35 cm nad rovným dnem mírně podseknuty.

Zásyp: černošedý, hlinitý s výraznou příměsí podložní žlutky.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 86

Rozměry: prům. 210 cm, hl. cca 100 cm.

Orientace: V–Z.

Objekt pravidelně kruhovitěho půdorysu. Jedná se o kotlovitou jámu s kolnými stěnami a rovným dnem, na němž byla nalezena kostra dítěte, ležící v anatomické poloze na zádech. Orientace skeletu V–Z. Promáčklá lebka leží v největší hloubce u středu objektu, nohy jsou opřeny o stěnu objektu a směřují tedy šikmo vzhůru. Šlapky, kolenní klouby, pánev a hrudník jsou zcela stráveny, gracilní žebírka dochována částečně jen formou otisku na hroudě hlíny. Levá končetina schází úplně, pravá je v lokti ohnutá.

Vedle dítěte (po pravém boku) leží hrncovitá nádoba okrové barvy výpalu, šikmo dnem vzhůru. Při severní stěně objektu byla dále nalezena dochovaná kostra psa.

Zásyp: černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: skelet dítěte, skelet psa, keramika (hrnec), mazanice, ŠI, uhlíky.

Objekt č. 87

Rozměry: 100x84 cm, hl. 15 cm.

Orientace: SZ–JV.

Velmi mělký objekt téměř pravidelně kruhovitěho půdorysu s kolnými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, brousek.

Objekt č. 88

Rozměry: 162x150 cm, hl. 60–70 cm.

Orientace: V–Z.

Nepravidelně kruhovitěho objekt s rovným dnem, stěny po celém obvodu silně podseknuty.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, osteologický materiál.

Objekt č. 89

Rozměry: 160x130 cm, hl. cca 110 cm.

Orientace: S–J.

Hlubší objekt pravidelně kruhovitěho půdorysu s výrazně podseknutými stěnami a rovným dnem. V zásypu byla nalezena výrazná koncentrace propálené hlíny spolu se zvířecími kostmi.

Zásyp: sytě černý, hlinitý s vtroušenou mazanici.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky, brousek, kamenná podložka, kamenné závaží.

Objekt č. 90

Rozměry: prům. cca 84 cm, hl. 30 cm.

Malý a velmi mělký objekt kruhovitěho půdorysu s kolnými stěnami a rovným dnem. V zásypu výrazná složka hrudek propálené hlíny, což by svědčilo o tom, že se jedná o ohniště.

Zásyp: sytě černý, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, obláček.

Objekt č. 91

Rozměry: 262x254 cm, hl. 46–66 cm.

Orientace: S–J.

Objekt nepravidelně elipsoiditěho půdorysu, jehož stěny jsou po celém obvodu šikmo podseknuté, dno je nepravidelně zvlněno.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, osteologický materiál (+ lidský chrup).

Objekt č. 92

Rozměry: 220x210 cm, hl. 76 cm.

Orientace: V–Z.

Objekt kruhovitěho půdorysu se stěnami mírně podseknutými. Uprostřed hloubky objektu obíhá po celém jeho obvodu zaoblená a nepodseknutá lavice o šířce 40–50 cm. Dno pod lavicí má průměr asi 110 cm a je mírně nepravidelně zvlněno. Na něm byly nalezeny zvířecí kosterní pozůstatky, z nichž nejvýraznější je čelist s dochovanými zuby tura domácího.

Zásyp: černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, osteologický materiál.

Objekt č. 93

Rozměry: 198x184 cm, hl. 40 cm.

Orientace: S–J.

Objekt nepravidelně oválného tvaru, jehož stěny jsou téměř kolmé, dno je mírně mísovitě zahlabeno.

Zásyp: sytě černý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: mazanice, osteologický materiál.

Objekt č. 94

Rozměry: 220x200 cm, hl. 128 cm.

Orientace: SSZ–JJV.

Objekt téměř kruhovitěho půdorysu se stěnami v horní části nepravidelně zvlněnými. Asi v polovině hloubky objektu (cca 100–120 cm od úrovně podloží) ho obíhá členitá a na jižní straně téměř nezřetelná lavice o šířce 15–25 cm. Tato lavice je podseknuta, dno objektu je rovné.

Zásyp: černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 95

Rozměry: 166x146 cm, hl. 50 cm.

Orientace: SSZ–JJV.

Objekt nepravidelně oválného tvaru, stěny byly kolmé, dno mírně mísovitě.

Zásyp: černošedý, hlinitý s výraznou příměsí podložní žlutky.

Inventář: ŠI.

Objekt č. 96

Rozměry: 220x160 cm, hl. 80 cm.

Orientace: S–J.

Objekt nepravidelně deformovaněho kruhovitěho půdorysu se stěnami velmi mírně podseknutými jen ve východní a jižní části obvodu. Protější stěny jsou naopak mírně nálevkovitě zešikmeny. Dno objektu je téměř rovné, jen uprostřed byla mělká čokovitá zahlabenina o rozměrech cca 60x30 cm.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, kosti (+lidský chrup).

Objekt č. 97

Rozměry: prům. 160 cm, hl. 46 cm.

Objekt pravidelně kruhovitěho půdorysu. Stěny mírně podseknuty, dno nepatrně mísovitě zahlabeno. Na dně, asi uprostřed objektu, ležela dlouhá zvířecí kost.

Zásyp: sytě černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: mazanice, osteologický materiál.

Objekt č. 98–99

Rozměry: 680x340 cm, hl. 50–84 cm; prům. severní zahloubeniny (obj. 98) cca 220 cm, hl. 240 cm.

Orientace: SV–JZ.

Plošně rozsáhlý hliník o nestejně profilaci stěn i dna. V jeho severní části byl zapuštěn mohutný hluboký kruhovitý objekt s podseknutými stěnami. Dno rovné. V jihozápadní části objektu ležela při jeho horní hraně masivní obdélníková dvoudílná znotěrka. V zásypu se vyskytovalo velké množství mazanice (stopa ohniště cca 40 cm nade dnem).

Zásyp: černošedý, hlinitý s příměsí mazanice.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky, znotěrka, kameny, malý vypuklý kovový knoflík (měď?, bronz?) – patrně zavlečený z povrchu půdní faunou.

Objekt č. 100

Rozměry: prům. cca 160 cm, hl. 40 cm.

Plytký kruhovitý objekt s mírně podseknutými stěnami a mírně mísovitě zahloubeným dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, osteologický materiál.

Objekt č. 101

Rozměry: 190x170 cm, hl. 34 cm.

Orientace: S–J.

Plytký kruhovitý objekt s mírně podseknutými stěnami. Dno nepravidelně zvlněno. Zásyp obsahoval ve své svrchní partii podstatnou část deformované nádoby.

Zásyp: sytě černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, uhlíky.

Objekt č. 102

Rozměry: 240x204 cm, hl. 104 cm.

Orientace: SSV–JJZ.

Velká kruhovitá jáma s téměř kolmými stěnami a rovným dnem, nad nímž asi 50 cm vysoko obíhá celý objekt asi 40–45 cm široká podseknutá lavice. Z objektu pochází množství mazanice a ze svrchních vrstev pozůstatky nejméně tří nádob.

Zásyp: černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika (1 mísovitý hrnec), mazanice, ŠI, osteologický materiál.

Objekt č. 103

Rozměry: 710x432 cm, hl. 80–120 cm.

Plošně velmi rozsáhlý objekt s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem. Byla prozkoumána jen jeho jihozápadní část, zbytek zanikl stavební činností.

Zásyp: sytě černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika (mj. zlomek přeslenu), mazanice, ŠI, osteologický materiál.

Objekt č. 104

Rozměry: 234x220 cm, hl. 114 cm.

Orientace: S–J.

Objekt pravidelně kruhovitěho půdorysu se stěnami ve svrchní polovině nálevkovitě zešikmenými a ve spodní výrazně podseknutými. Dno rovné.

Zásyp: sytě černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, kameny (množství drobných oblázků).

Objekt č. 105

Rozměry: ?

Objekt vzápětí po nalezení zanikl stavební činností.

Objekt č. 106

Rozměry: 160x144 cm, hl. 30 cm.

Orientace: V–Z.

Objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu s nálevkovitě zešikmenými stěnami a nepravidelně zvlněným dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: ŠI.

Objekt č. 107

Rozměry: 224x130 cm, hl. 25 cm.

Orientace: SZ–JV.

Mělký objekt nepravidelně ledvinovitěho půdorysu s nálevkovitě zešikmenými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 108

Rozměry: 96x70 cm, hl. 15 cm.

Orientace: SZ–JV.

Velmi mělký objekt pravidelně kruhovitěho půdorysu s nálevkovitě zešikmenými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: sytě černý, hlinitý.

Inventář: ŠI, brousek.

Objekt č. 109

Rozměry: prům. cca 160 cm, hl. 44 cm.

Objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu s podseknutými stěnami a zvlněným dnem.

Zásyp: sytě černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, ŠI.

Objekt č. 110

Rozměry: 130x120 cm, hl. 52 cm.

Orientace: V–Z.

Malý kruhovitý objekt, jehož stěny se nálevkovitě svažují dovnitř a teprve asi 10 cm nade dnem jsou ostře podseknuty a vytvářejí tak nad ním úzký obvodový prsteneček.

Zásyp: sytě černý s vysokým obsahem červené mazanice.

Inventář: mazanice.

Objekt č. 111

Rozměry: prům. cca 200 cm, hl. 104 cm.

Větší objekt téměř pravidelně kruhovitěho půdorysu s prakticky kolmými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice.

Objekt č. 112

Rozměry: 590x310 cm, hl. 24–66 cm.

Orientace: JV–SZ.

Plošně rozsáhlý objekt s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem. Největší zahloubení (90–100 cm) je na jižním konci.

V objektu bylo nalezeno velké množství valounů i menších oblázků.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI (velká retušovaná čepel), osteologický materiál, retušer, kameny.

Objekt č. 113

Rozměry: 364x250 cm, hl. 106 cm.

Orientace: S–J.

Plošně rozsáhlejší objekt s nepravidelně modelovanými stěnami, v jehož centrální části se nalézá pravidelná kruhovitá zahloubenina s podseknutými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, kameny.

Objekt č. 114

Rozměry: 250x166 cm, hl. 80–140 cm.

Orientace: SZ–JV.

Patrně superpozice dvou kruhovitých objektů – většího a hlubšího jižního a menšího, mělčího severního. Jižní kruhovitá zahloubenina měla prakticky kolmé stěny a rovné dno. Severní zahloubenina, která byla prozkoumána jenom z poloviny, měla stěny nálevkovitě zešikmené a dno mírně zvlněné. Druhá polovina této zahloubeniny zanikla stavební činností.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, ŠI.

Objekt č. 115

Rozměry: 120x104 cm, hl. 15 cm.

Orientace: Z–V.

Malý mělký objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu s nálevkovitě zešikmenými stěnami a mírně zvlněným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika.

Objekt č. 116

Rozměry: 314x194 cm, hl. 50–74 cm.

Orientace: V–Z.

Víceúrovňová jáma o půdorysu nepravidelného trojúhelníku se zaoblenými rohy. Stěny objektu mírně nálevkovitě zešikmené, dno modelováno nepravidelně. V jihovýchodním cípu je situována hlubší kruhovitá zahloubenina s nálevkovitě zešikmenými stěnami a mírně mísovitě zahloubeným dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, ŠI.

Objekt č. 117

Rozměry: 440x360 cm, hl. 114 cm.

Orientace: V–Z.

Plošně rozsáhlý objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu s nepravidelně modelovanými stěnami i dnem.

Zásyp: sytě černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, BI (týlový fragment kameného sekeromlatu), osteologický materiál, brousek, kameny.

Objekt č. 118

Rozměry: prům. cca 180 cm, hl. 80 cm.

Objekt kruhovitěho půdorysu s výrazně podseknutými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, osteologický materiál.

Objekt č. 119 a 121

Rozměry – obj. č. 119: prům. 130 cm, hl. 10–15 cm; obj. č. 121: prům. 210 cm, hl. 70–80 cm,

Superpozice dvou objektů: východního kruhovitěho (č. 121) a západního plytkého (č. 119), rovněž kruhovitěho, který mohl sloužit jako ohniště.

Obj. č. 119: Jedná se o nehluboko zapuštěný kruhovitý útvar s rovným dnem, který protíná západní horní hranu obj. č. 121. V něm nalezeno množství keramického materiálu, mazanice a hojně uhlíky.

Obj. č. 121: Má výrazně a pravidelně podseknuté stěny a rovné dno.

Zásyp: sytě černošedý, hlinitý.

Inventář obj. č. 119: keramika, mazanice, uhlíky, kameny.

Inventář obj. č. 121: keramika, ŠI, brousek.

Objekt č. 120

Rozměry: 180x154 cm, hl. 90 cm.

Orientace: V–Z.

Kruhovitý objekt značné hloubky se svislými stěnami, jen v severní a východní části mírně podseknutými. Dno mísovitě.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky.

Objekt č. 122

Rozměry: prům. cca 140 cm, hl. 106 cm.

Objekt kruhovitěho půdorysu se stěnami po celém obvodu výrazně podseknutými a rovným dnem. V zásypu množství neopracovaných křemenných valounů.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, uhlíky, barvivo, brousek, podložka.

Objekt č. 123

Rozměry: prům. cca 140 cm, hl. 30 cm.

Malý mělký objekt kruhovitěho půdorysu s nálevkovitě zešikmenými stěnami a mírně mísovitě zahloubeným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. 124

Rozměry: max. dochovaná š. 124 cm, hl. 90 cm.

Objekt kruhovitěho půdorysu s mírně podseknutými stěnami a rovným dnem, který byl v severovýchodní části porušen výkopem kanalizace. Při severní stěně objektu byla nalezena větší kamenná zrnotěrka.

Zásyp: sytě černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, mazanice, osteologický materiál, zrnotěrka.

Objekt č. 125

Rozměry: prům. cca 150 cm, hl. 60–70 cm.

Objekt pravidelně kruhovitěho půdorysu s téměř kolmými stěnami a mírně mísovitě zahloubeným dnem. Objekt byl asi z 1/5 na severovýchodě porušen výkopem pro kanalizační potrubí.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, uhlíky.

Objekt č. 126

Rozměry: max. dochovaná š. 140 cm, hl. 70 cm.

Objekt zhruba kruhovitěho půdorysu s nepravidelně zvlněnými stěnami a rovným dnem. Ve své severozápadní části byl porušen kanalizační rýhou.

Zásyp: černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: kameny.

Objekt č. 127

Rozměry: max. dochovaná š. 110 cm, hl. 78 cm.

Menší objekt kruhovitěho půdorysu s mírně podseknutými stěnami a rovným dnem, který byl ze severozápadní poloviny odbagrován pro rýhu kanalizace.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, brousek.

Objekt č. 128

Rozměry: prům. cca 160 cm, hl. 50 cm.

Objekt kruhovitěho půdorysu s mírně podseknutými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: sytě černošedý, hlinitý s lokální příměsí podložní žlutky.

Inventář: keramika, uhlíky.

Objekt č. 129

Rozměry: 332x202 cm, hl. 82–114 cm.

Orientace: SVV–JZZ.

Patrně superpozice dvou objektů – kruhovitěho ve východní části a oválného v západní. Kruhovitý objekt je hlubší s mírně podseknutými stěnami a náznakem lavice široké 20 cm ve východní části. U dna bylo nalezeno asi 5 nepracovaných křemenů. Oválný objekt má delší osu orientovanou S–J, nepravidelné stěny a mísovité dno, hl. 80 cm.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, osteologický materiál, uhlíky.

Objekt č. 130

Rozměry: prům. cca 194 cm, hl. 100 cm.

Objekt pravidelně kruhovitěho půdorysu s kolmými stěnami a rovným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika.

Objekt č. 131

Rozměry: prům. 110 cm, hl. 50 cm, prům. dna 130 cm.

Objekt kruhovitěho půdorysu s výrazně podseknutými stěnami a mírně mísovitě zahloubeným dnem.

Zásyp: sytě černošedý, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, brousek.

Objekt č. 132

Rozměry: 196x140 cm, hl. 22–30 cm.

Orientace: SV–JZ.

Mělký objekt nepravidelně kruhovitěho půdorysu s nálevkovitě zešikmenými stěnami a mírně mísovitě zahloubeným dnem.

Zásyp: šedočerný, hlinitý.

Inventář: keramika, mazanice, ŠI, osteologický materiál, uhlíky, kameny.

Objekt č. K1

Rozměry: prům. 33 cm, hl. 12 cm.

Kulová jáma.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K2

Rozměry: prům. 34 cm, hl. 18 cm.

Kulová jáma.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K3

Rozměry: prům. 25 cm, hl. 17 cm.

Kulová jáma.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K4

Rozměry: prům. 30 cm, hl. 20 cm.

Kulová jáma.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K5

Rozměry: prům. 62 cm, hl. 12 cm.

Kulová jáma.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K6

Rozměry: prům. 38 cm, hl. 17 cm.

Kulová jáma.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K7

Rozměry: prům. 42 cm, hl. 15 cm.

Kulová jáma.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K8

Rozměry: oválná jáma 27x37 cm, hl. 20 cm.

Orientace: SV–JZ.

Kulová jáma.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K9

Rozměry: prům. 38 cm, hl. 18 cm.

Kulová jáma.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K10

Rozměry: prům. 35 cm, hl. 25 cm.

Kulová jáma.

Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K11

Rozměry: prům. 32 cm, hl. 21 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K12

Rozměry: oválná jáma 32x42 cm, hl. 18 cm.
Orientace: SV–JZ.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K13

Rozměry: prům. 34 cm, hl. 17 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K14

Rozměry: prům. 44 cm, hl. 17 cm.
Kulová jáma.
Inventář: jeden keramický fragment a jeden drobný hrotitý silexový úštěp.

Objekt č. K15

Rozměry: prům. 32 cm, hl. 15 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K16

Rozměry: oválná jáma 60x39 cm, hl. 18 cm.
Orientace: SV–JZ.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K17

Rozměry: oválná jáma 34x22 cm, hl. 14 cm.
Orientace: SV–JZ.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K18

Rozměry: oválná jáma 68x38 cm, hl. 10 cm.
Orientace: SV–JZ.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K19

Rozměry: prům. 36 cm, hl. 26 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K20

Rozměry: prům. 34 cm, hl. 5 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K21

Rozměry: prům. 31 cm, hl. 13 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K22

Rozměry: prům. 26 cm, hl. 7 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K23

Rozměry: prům. 25 cm, hl. 8 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K24

Rozměry: prům. 35 cm, hl. 13 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K25

Rozměry: oválná jáma 83x63 cm, hl. 23 cm.
Orientace: SV–JZ.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K26

Rozměry: prům. 36 cm, hl. 22 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K27

Rozměry: prům. 30 cm, hl. 10 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

Objekt č. K28

Rozměry: prům. 30 cm, hl. 15 cm.
Kulová jáma.
Inventář: bez nálezů.

K1–K19, K26

Soubor 20 kulových jamek, jejichž konfigurace v terénu nezanedbává žádných pochyb, že se jedná o pozůstatek domu kulové konstrukce, který byl svou delší osou orientován ve směru JV–SZ. Kulové jamky K3, K10, K14 a K19, jež jsou pozůstatky po pilířích nesoucích hřeben sedlové střechy, jsou umístěny na přímce v pravidelných 4,5 m (resp. 4 m) rozestupech. Délka domu činila 14 m, šířka přední části 6 m a šířka zadní 4,5 m. Půdorys domu byl lehce trapezoidní. Přední část (ke slunci) byla širší a zřejmě vyšší, část zadní naopak užší a nižší. Kulové jamky K1, K5–K7 se stavbou v užším smyslu zřejmě nesouvisí. Mohlo by se jednat o pozůstatek ohrady, do které byla zalícovaná přední část domu.

K20–K24

Pětice kulových jamek tvořících relativně pravidelný pentagon. Pravděpodobně doklad atypické kulové stavby, případně ohrady. V zásypech kulových jamek nebyl nalezen žádný materiál. Max. délka stavby 6 m, šířka cca 3 m. Orientace delší osy stavby SZ–JV.

K25

Kulová jamka, vyskytovala se osamoceně asi 10 m jihovýchodně od objektu č. 21.

K27, K28

Dvě kulové jamky, které se vyskytovaly v blízkosti obj. č. 32. Jejich souvislost s ním je však sporná.

Zkratky použité v katalogu:

BI	broušená (kamenná) industrie
d.	délka
hl.	hloubka
max.	maximální, maximálně
obj.	objekt
prům.	průměr
š.	šířka
ŠI	štípaná (kamenná) industrie

LITERATURA

- Czudek, T.* 1972: Geomorfologické členění ČSR. *Studia Geographica* 23. Brno.
- Gennep, A. van* 1997: Přechodové rituály. *Systematické studium rituálů*. Praha.
- Holý, L.* 1956: Pohřby na sídlištech v Africe, AR VIII, 236–250.
- Janák, V.* 2005: Nástup eneolitu v českém Slezsku (hornoslezská lengyelská skupina a kultura nálevkovitých pohárů), rukopis habilitační práce, ulož. na ÚAM FF MU v Brně. Opava.
- Stabrava, P.* 1997: Záchraný archeologický výzkum ve Vávrovicích (okr. Opava). In: *Sborník Památkového ústavu v Ostravě 1996*, 73–75. Ostrava.
- Stabrava, P.* 2000: Vávrovice (okr. Opava), PV 1999, 115–117. Brno.
- Šmíd, M.* 2003: Mohylová pohřebiště kultury nálevkovitých pohárů na Moravě, *Pravěk NŘ – Supplementum* 11, Brno.

Mgr. Pavel Stabrava, Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i., detašované pracoviště Opava, Nádražní okruh 33, 746 01 Opava

K tisku doporučila doc. PhDr. Eliška Kazdová, CSc.

ZUSAMMENFASSUNG

Eingetieftete Objekte in einer Siedlung des Volkes der Trichterbecherkultur in Opava-Vávrovic durch das Prisma der Interpretation und Statistik

Die vorgelegte Arbeit beschäftigt sich mit der Grabung der Siedlung des Volkes der Trichterbecherkultur in Opava-Vávrovic mit besonderem Augenmerk auf seine eingetieften Objekte, die als spezielle Informationsquelle über die funktionelle Nutzung der vom Menschen besiedelten Fläche verstanden werden. Eingangs der Arbeit werden knappe Informationen über die Gründe der Durchführung der Geländegrabung (Bau eines neuen Werks der Firma Čokoládovny a. s.) und eine geomorphologische Charakteristik des Gebietes gegeben, auf dem sich die Fundstätte befindet. Die archäologische Rettungsgrabung

erfolgte in den Sommer- und Wintermonaten des Jahres 1996 auf einer Fläche von 9,4 ha Größe. Die untersuchte Fundstätte befindet sich in der Feldlage „Krásné pole/Schönes Feld“, südlich von der intravillanen Bebauung der Gemeinde Vávrovic. Es handelt sich um eine Lage auf einer leichten Geländewelle, die langsam in östliche Richtung, ins Flußtal des Flusses Opava abfällt, der in ca. 1 km Entfernung durchfließt.

Durch die Grabung wurden insgesamt 160 eingetieftete Objekte erfaßt, bzw. 177, wenn man die vermutlichen und nicht identifizierten Superpositionen hinzurechnet (Abb. 1). Die Arbeit beschäftigt sich mit den untersuchten eingetieften Objekten einerseits hinsichtlich der Morphologie, andererseits im Hinblick auf ihre potenzielle funktionelle Nutzung. Hinsichtlich der Funktion wurden die Objekte in fünf Gruppen unterteilt:

- Siedlungsobjekte
- Depotobjekte (Vorratsgruben)
- Objekte mit wirtschaftlicher, Produktions- bzw. Bearbeitungsfunktion
- Objekte mit spezieller Funktion
- nicht leicht interpretierbare Objekte

Den Siedlungsobjekten wird vor allem ein Haus mit Pfahlkonstruktion zugeordnet, die durch ein System von 16 Pfahlgruben gebildet wurde (Abb. 1 bis 3). Sie hatte einen leicht trapezartigen Grundriß mit den Maßen 14 m (Länge der Hauptachse), 6 m (Vorderseite, SÖ-Orientierung) und 4,5 m (Rückseite). Das Objekt wird zwar der Kategorie der Siedlungsobjekte zugeordnet, jedoch kann die Möglichkeit nicht ganz ausgeschlossen werden, daß es zu speziellen Zwecken dienen konnte, etwa als Raum für Versammlungen oder Zeremonien. Man kann voraussetzen, daß in der Siedlung von Vávrovic auch andere Objekte eine Siedlungsfunktion hatten. Es könnten dort vor allem solche existiert haben, die konstruktionsmäßig überhaupt nicht in den Untergrund reichten und theoretisch nur mittels offener Feuerstellen identifizierbar sind, die auf der Siedlungsfläche ohne offensichtliche Bindung an ein eingetieftes Objekt vorkamen. Ferner kann vorausgesetzt werden, daß auch einige eingetieftete Objekte zum Siedeln haben dienen können. Diese können offensichtlich unter den Objekten gesucht werden, deren Durchmesser der Mündung über 2 m beträgt und die nicht allzu tief eingetieft sind, sowie unter denen, deren Wände und auch Böden ein höheres Maß an Sorgfalt bei ihrer Ausarbeitung zu erkennen geben. Als gewisse Leitschnur kann die Konstruktion der Wände, ein leichterer Zugang ins Innere (Analogie Eingangsnacken), Spuren einer zusammenhängenden Oberflächenkonstruktion, bzw. die erwähnte Existenz einer Feuerstelle oder einer anderen Heizvorrichtung dienen. Wir vermuten, daß ähnliche Objekte nicht als ständiger Wohnraum im heutigen Wortsinn dienen, sondern eher als Ort für Nachtlager und Zufluchtsstätte bei schlechtem Wetter. Die bei weitem meisten Aktivitäten der Siedlungsbewohner spielten sich zweifellos unter freiem Himmel ab. Im Hinblick auf die aufgestellten Standards kann, was die Siedlung in Vávrovic betrifft, bei den Objekten 2, 11, 30, 96, den zusammenhängenden Gruben 119–121, evtl. auch 63, 69 und 86 eine potenzielle Siedlungsfunktion erwogen werden.

Den Objekten mit Depotfunktion wurden – ohne den Inhalt der Verfüllung zu berücksichtigen – diejenigen zugeordnet, die

die charakteristische Form von Vorratsgruben haben: regelmäßig kreisförmige Mündung, sorgfältig ausgearbeitete und deutlich abgehauene Wände und ebene, bzw. leicht schalenförmig eingetiefte Böden. Diese Kriterien erfüllen in der Siedlung die Objekte 4, 17A, 17B, 31, 35, 39, 50, 60, 76, 78, 88, 89 und 131. Eine Sonderstellung unter diesen Objekten hat Grube Nr. 50, in welcher die Hälfte eines jungen Tieres begraben war, dessen Kopf auf den verschränkten vorderen Extremitäten ruhte.

Den Objekten mit wirtschaftlicher, Produktions- oder Bearbeitungsfunktion wurden diejenigen zugeordnet, die Spuren einer entsprechenden Tätigkeit enthielten. Das sind nicht viele und die Situation wird darüber hinaus noch durch das Faktum kompliziert, daß man nicht immer eindeutig entscheiden kann, ob diese Überreste zum Objekt eine primäre Bindung haben, oder ob sie nur Teil ihrer Verfüllung sind. Zu den Lebensmittelaktivitäten (Getreide mahlen) könnten die Objekte 76 und 99 gedient haben als potenzieller Produktionsort für Silexgeräte tritt Objekt 49 auf.

Die Objekte mit spezieller Funktion hatten eine einzigartige Verwendungsweise. Hierher gehören vor allem Lehmgewinnungsgruben, die darüber hinaus sehr häufig in einem gewissen Bezug zu einem anderen Objekttyp auftauchen. Offenbar handelte es sich nicht immer um eine einfache Superposition. Eine spezielle Funktion erfüllte ferner beispielsweise Objekt 3A, das offenbar ein unterirdisches Geheimversteck war, das von dem größeren kreisförmigen Objekt Nr. 3 schwer zugänglich war. Was dort konkret versteckt wurde, ob Nahrungsmittel oder andere Waren, konnte durch die Grabung nicht geklärt werden. Dieser Kategorie wurden ferner Feuerstellen zugeordnet, entweder selbständige (Objekte 62, 90 und 119), oder in anderen eingetieften Objekten auftretende (68, 98), dann das offenbar multifunktionale Objekt 98–99, das in einer seiner Funktionsstadien eine Zisterne für Wasser gewesen sein könnte, und schließlich Objekte, die zur Bestattung von menschlichen Individuen dienten (63, 69, 86, bzw. auch 64, 91, 96 und 98).

Nicht leicht interpretierbare Objekte wurden als „Kategorie“ deshalb unterschieden, da der Verfasser das Bedürfnis empfand, klar zu erklären, daß man nicht alle Siedlungen in Vávrovce automatisch irgend einem vorher festgelegtem Funktionstyp zuordnen kann. In den entsprechenden Passagen wird auf die Grenzen hingewiesen, die die Möglichkeiten dahingehend einschränken, die tatsächliche Funktion einzelner Objekte zu erkennen, ferner auf das Problem der Identifizierung von Superpositionen und insbesondere auf das Faktum, daß eine Reihe von eingetieften Siedlungsobjekten zweifellos multifunktional war. Als Beispiel für eine problematische Interpretation dient die Struktur von pentagonal angeordneten Pfahlgruben.

Im Kapitel, das der typologischen Klassifizierung der studierten Siedlungsobjekte gewidmet ist (Abb. 4, Diagramm 4) wird das Hauptaugenmerk auf ihre morphologischen Merkmale gelegt. Es wurden 8 Kategorien ausgegliedert (Tab. 2):

1. Große kreisförmige Gruben
2. Kleine kreisförmige Gruben
3. Flache schalenförmige Gruben
4. Sackförmige (Vorratsgruben)
5. Unregelmäßige (Lehmgewinnungsgruben)
6. Pfahlgruben
7. Besondere Objekte
8. Nicht zuordbare Objekte

Ziel dieser Klassifizierung ist die statistische Erfassung der am häufigsten auftretenden Typen eingetiefter Objekte, bei denen ferner ein Bezug zum Inhalt ihrer Verfüllung beobachtet werden kann (Tab. 3). Die Klassifizierungskriterien der Objekte werden übersichtlich in der in Abb. 4 gegebenen grafischen Typübersicht dargestellt.

Abschließend werden in der Arbeit Postulate formuliert, die auf der Anwendung der Analyse der jeweiligen Objekte in der Siedlung als Einheit basieren, die so als räumliche Struktur mit internen Teilbezügen untersucht wurde:

1. Die Siedlung „zerfällt“ deutlich in zwei, *nördliche und südliche Siedlungskumulation* genannte Teilkomplexe.

2. Von den sieben Objekten mit deutlich höherem Keramikanteil in den Verfüllungen (Obj. 3, 39, 43, 48, 49, 89, 117) gehören lediglich 2 Objekte zur nördlichen Kumulation (3 und 89), die restlichen zur südlichen Kumulation.

3. Vier der aufgeführten Objekte befinden sich in dichter Nähe zur NÖ – Grenze der mit Bauten besetzten Fläche (Obj. 3, 43, 48 und 89) und deuten so eine potenziell höhere Intensität menschlicher Aktivitäten auf dem von der Grabung unberührten Teil der Feldlage an.

4. Mit Ausnahme der Objekte 43 und 48 (südliche Kumulation) zeigen weder Objekte mit reichhaltigem Keramikgehalt, noch Objekte mit Spuren einer Verwendung von Feuer Zusammenschlußtendenzen und sind mehr oder weniger gleichmäßig über den Raum verteilt.

5. Deutlich von der Umgebung abgetrennt treten zwei Bauten mit Pfahlkonstruktion in Erscheinung.

6. Objekte mit menschlichen Knochenüberresten – gleich ob in Form absichtlicher Inhumationen oder bloßer Fragmente – konzentrieren sich in der südlichen Siedlungskumulation.

7. Objekte mit Knochenüberresten und Objekte mit Spuren von Feuer schließen sich räumlich aus, interessant ist jedoch die Tendenz beider Kategorien, an Linien aufzutreten, die nach NNW – SSO ausgerichtet sind. Es kann selbstverständlich nicht ausgeschlossen werden, daß es sich dabei um einen Zufall handelt.

8. Wenn man aufgrund der aufgeführten Erkenntnisse und Indizien einen räumlichen „Schwerpunkt“ der menschlichen Aktivitäten an der Fundstätte in Erwägung zieht, kann man ihn eindeutig mit der südlichen Siedlungskumulation identifizieren, wobei davon ausgegangen werden kann, daß er in die östliche und nordöstliche Nachbarschaft der untersuchten Fläche übergriffen hat.